BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI.

№ 38. Wilno, dnia 4 sierpnia 1926 roku.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ

II. ŻYCIE GOSPODARCZE.-/Stosunki wewnętrzne/

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE

1. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.-

Lietuva" o polityce Polski.-

" Lietuva" Nr. 161 z 22/VII. r.b. Artykuł p.t." W wirze polityki wschodnio-europejskiej".

Streszczenie :

Punkt ciężkości polityki europejskiej przesuwała się zwolna ku Europie Wschodniej. Czy stan taki wróży wojnę czy też pokój?

Powierzchownie rzecz sądząc, więcej danych przemawia za wojną. Wystarczy jedynie zwrócić uwagę na dojrzewający konflikt angielsko-sowiecki oraz na świeży przewrót Piłsudskiego w Polsce. Niedarmo też prasa zagraniczna pisze o olbrzymim planie Chamberlaina storzenia bloku antysowieckiego. Plany angielskie obejmują rzecz prosta i Europę Wschodnią. Pierwszą jaskółką tego jest przewrót Piłsudskiego, z punktu przez sfery polityczne europejskie zakwalifikowany, jako wzmocnienie się wpływów angielskich w Polsce.-

Uderza też niezwykła dwuznaczność i niejasność wiadomości z Warszawy, z chwilą dojścia Piłsudskiego do władzy. Nawet społeczeństwo i prasa polskie nie zdają sobie dokładnie sprawy z obecnej sytuacji w Polsce.- Niewiadomo również do czego zmierza wewnętrzna i zagraniczna polityka Piłsudskiego. Niejasność sytuacji uwydatniła się w stopniu jeszcze silniejszym po nagłej dymisji ministra spraw zagr. Zaleskiego, wywołanej przez chęć Piłsudskiego prowadzenia układów z zagranicą w sekrecie przed m-stwem.-

Z drugiej jednak strony, zasadnicze wytyczne polityki polskiej są dosyć wyraźne, acz od samych Polaków mało zależne. W polityce polskiej istotnie polskimi są jedynie dalsze imperjalistyczne zamierzenia, których realizacja zależy wszelako od mocarstw zachodnich, a wpierwszym rzędzie od Anglji i Francji. Przeprowadzana obecnie wewnętrzna reorganizacja Polski zmierza ku temu, aby kraj nadawał się jednocześnie do militarystycznych projektów państw zachodnich jak również ich interesów ekonomicznych. Te ostatnie zmuszają do szukania sposobów zlikwidowania obecnych tarć polsko-niemieckich.- Tu występuje jednakże nowy czynnik imperjalizmu polskiego, organicznie nieuznający jakiegokolwiek zwrotu zagrabionego terytorjum. To też dyplomację zachodnią czeka niemały trud doprowadzenia obu stron do kompromisu.

Wzamian za ewentualny zwrot Niemcom korytarza gdańskiego względnie dopuszczenie wpływów niemieckich na G. Śląsku, Polska będzie się domagała rekompensaty bądź w postaci niematerjalnej, jaknp. przyjęcie w skład Rady Ligi Narodów, bądź też w postaci materjalnej. W tym ostatnim wypadku należy liczyć się z jedną z 3-ech następujących ewentualności: 1/ Zmiany w stosunkach polsko-litewskich, 2/ hegemonja polska nad Bałtykiem 3/ rozszerzenie granic polskich kosztem ziem ukrainskich i białoruskich.

W stosunkach polsko-litewskich nie zaszła od 9-go października 1920 r. żadna zmiana. Wszelkie dalsze pretensje polskie do terytorjów litewskich i do Kłajpedy zostały pomyślnie odparte. Trudno też dziś przypuszczać, aby Polsce udała się realizacja jej pretensji do Kłajpedy, gdyż zakusy takie mogłyby wywołać pożar o nieobliczalnych następstwach. To też w stosunku do Litwy Polska winna jedynie puścić się na ustępstwa /zwrot Wilna/, co całkowicie odpowiada interesom polity-

II. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Lietuva" o polityce Polski.

"Lietuva" Nr.162 z 22/VII. r.b. Artykuł p.t. "W wirze polityki wschodnio-europejskiej". Streszczenie :

Punkt ciężkości polityki europejskiej przesunął się zwolna ku Europie Wschodniej. Czy stan taki wróży wojnę czy też pokój?

Powierzchownie rzecz sądząc, więcej danych przemawia za wojną. Wystarczy jedynie zwrócić uwagę na dojrzewający konflikt angielsko-sowiecki, [illegible] na [illegible] przewrót Piłsudskiego w Polsce, [illegible] pracę zagraniczną przez [illegible] stworzenia bloku antysowieckiego. Plany angielskie [illegible] muszą przez prostą i Europę Wschodnią. Pierwszą jaskółką tego jest przewrót Piłsudskiego, z punktu przez koła polityczne europejskie zakwalifikowany, jako wzmocnienie wpływów angielskich w Polsce.

Uwagę też niezwykła dwuznaczność i niejasność wiadomości z Warszawy, z chwila dojścia Piłsudskiego do władzy. Nawet społeczeństwo i prasa polskie nie zdają sobie dokładnie sprawy z obecnej sytuacji w Polsce. Niewiadomo również do jakiego stopnia wewnętrzna i zagraniczna polityka Piłsudskiego. Niejasność sytuacji wyraża się w stopniu jeszcze silniejszym po nagłej dymisji ministra spraw zagr. Zaleskiego, wyrażającej przeciwnego Piłsudskiego prowadzenia układów z zagranicą w sekrecie przed narodem.

Z drugiej jednak strony zasadnicze wytyczne polityki polskiej są dość wyraźne, ucz od samych Polaków może całkiem. W polityce polskiej istotnie pojawiają się jedynie dalsze imperjalistyczne zamierzenia, których realizacja zależy wszelako od mocarstw zachodnich, a więc przede wszystkiem od Anglji i Francji. Przeprowadzana obecnie wewnętrzna reorganizacja Polski zmierza ku temu, aby kraj nadawał się jednocześnie do militarnych przedsięwzięć państw zachodnich jak również interesów ekonomicznych. Te ostatnie zmuszają do szukania sposobów zlikwidowania obecnych tarć polsko-niemieckich. [illegible] jednakże nowy czynnik imperjalizmu polskiego, [illegible] na wszystkie sposoby [illegible] zwrotu zagranicznego kierunku terytorjum. Potem dyplomacje zachodnie czeka niemały trud dojrzywającej roboty do kompromisu.

Względem [illegible] zwrotów Niemcom korytarza gdańskiego, względnie doniesień wpływów niemieckich na Śląsku, Polska będzie się domagała rekompensaty bądź w postaci materjalnej, jakoby przyjęcie w skład Rady Ligi Narodów, bądź też w postaci materjalnej. W tym ostatnim wypadku zależy licząc się z jedną z 3-ech następujących ewentualności: 1/ Zgody w stosunkach polsko-litewskich, 2/ hegemonji polskiej nad Bałtykiem 3/ rozszerzenia granic polskich kosztem posiadłości ukraińskich i białoruskich.

W stosunkach polsko - litewskich nic zasadniczego od 9-go października 1920 r. zmieniło. Wszelkie dalsze pretensje polskie do terytorjów litewskich i do Kłajpedy zostały, gdyby tylko sprawa [illegible] dziś przy- puszczać, aby Polsce udała się realizacja jej pretensji do Kłajpedy, gdyż zakusy takie mogłyby wywołać pożar o niezwykłych następstwach. To też w stosunku do Litwy Polska zmienia swoją taktykę, biorąc się na ustępstwa /zwrot Wilna/, co zupełnie odpowiada interesom polity-

ki światowej w Europie Wschodniej.

Wysiłki polskie zmierzające ku zdobyciu hegemońji nad Bałtykiem spotykają się z silnym sprzeciwem ze strony Sowietów.- Tu punkt ciężkości leży w Helsingforsie O ile Finlandja, jak o tem świadczy jej wzmnożona aktywność w polityce państw nadbałtyckich, zamierza istotnie trzymać się polskiej orjentacji, w takim razie wysiłki polskie mogą osiągnąć sukces.- W przewidywaniu tego, sowiety starają się odciągnąć Finlandję od orjentacji polskiej. Godną uwagi jest pod tym względem propozycja sowiecka połączenia debatów nad traktatem gwarancyjnym z roztrząsaniem kwestji wysp Alandzkich, co miałoby odciągnąć Finlandję od wspólnej akcji z Estońja i Łotwa. Niedaleka przyszłość wykaże, czem się zakończy walka polsko - sowiecka o orjentację - ~~sowiecką~~. fińską.-

Federacyjny wzrost polski kosztem terytorjów ukraińskich i białoruskich nie może się obejść bez wojny z Sowietami. Wojna zaś polsko - sowiecka możliwą jest jedynie w takim wypadku, gdy wojny tej domagały by się interesy Europy Zachodniej i gdy Polska będzie pewną, że dozna stałego poparcia ze strony Zachodu.-

O agresywnych planach polskich, sporo w ostatnich czasach pisze prasa zagraniczna i polska.- Dyplomacja zaś polska gorliwie szuka sprzymierzeńców. Wszyscy pamiętają o polskiej propozycji konwencji militarnej z państwami nadbałtyckiemi. Według prasy moskiewskiej, w ostatniej konferencji państw nadbałtyckich w Tallinie brał incognito udział i przedstawiciel Polski. Polska chce ~~wśród~~ nad Bałtykiem usmażyć podwójną pieczeń: znaleść sprzymierzeńców i rozszerzyć hegemonję. Spekulując na konflikcie angielsko - sowieckim, zamierza Polska nastraszyć państwa nadbałtyckie niebezpieczeństwem sowieckiem i skłonić je do sojuszu. Te imperjalistyczne zakusy są właściwym wytworem polityki polskiej. Polska dokłada też wszelkich starań, ażeby skłonić Londyn i Paryż do patrzenia na Europę Wschodnią przez okulary Warszawy.-

Cały tragizm sytuacji Europy Wschodniej polega na fakcie, że ta ostatnia może być bądź co bądź pomostem bądź też barjerą pomiędzy Europą Zachodnią a Sowietami. Narazie polityka wschodnio - europejska musi iść za dyrektywami Zachodu. Notabene na politykę Europy Wschodniej pragną wywierać wpływ nawet jednostki poszczególne jak np. Piłsudski. Dyktatura cięży zarówno krajowi jak też sąsiadom. Dopóki też ostatecznie nie staną się wyraźne cele polityczne mocarstw zachodnich, dopóty w Europie Wschodniej będzie trwałą sytuacja niejasna, mogąca zawsze wywołać niespodzianki.-

P r a s a n i e m i e c k a o l i t e w s k i e j p o l i t y c e z a g r a n i c z n e j .-

"Lietuva" Nr. 161 z 22/VII r.b. Artykuł p.t.

"Nasza polityka zagraniczna a opinja zagraniczna".-

Streszczenie:

Pismo niemieckie "Königsb.Allg.Zeitung" zamieściło niedawno artykuł o deklaracji nowego rządu litewskiego w zakresie polityki zagranicznej. Pismo całkiem objektywnie zapatruje się na nieprzejednane stanowisko Litwy w sprawie wileńskiej, uważając je za niezbędne. Rząd litewski według "Kön. Allg. Zeitung", zdobył się na bardzo doniosły krok, przyrzekając odzyskanej Wileńszczyznie a u t o n o m j ę. Tem samem Litwa zadała sil-

ny cios polskiej polityce zagranicznej , pozbawiając ją ważnego atutu.-

Podobnież wpływowe pismo berlińskie : " Bund" uważa przyrzeczenie przez Litwę autonomji Wileńszczyźnie za celowe i słuszne.-

" Rytas" Nr. 152. Artykuł " Rytasa" ostrzegający przed zawieraniem handlowych traktatów.-

Polityka zagraniczna nowego rządu wychodzi z tego założenia co i stała większość byłego Sejmu.

Punkt ten - to kompletna izolacja Litwy . Aby zejść z tego stanowiska nowy rząd , jak głosi jego deklaracja , przerabiając wszystko z gruntu , w pierwszym rzędzie probuje zawrzeć cały szereg traktatów handlowych z innymi państwami. Lecz w tej dziedzinie swymi posunięciami nie tylko w dziedzinie handlu nie idzie naprzód , ale burząc napoczętą przez poprzedni rząd pracę , cofa się. Wszak był cały szereg państw , które broniąc wspólnie interesów Polski prawie że ignorowały Litwę i nie wykazywały najmniejszej ochoty do zawarcia z nami umów handlowych. Ogłoszenie 30-procentowej podwyżki ceł dla towarów państw. nie posiadajacych z Litwą t r a k t ą t ó w handlowych , okazało się bardzo skuteczną pobudką do zawarcia z Litwą chociażby prowizorycznych umów , od których bardzo łatwem byłoby przejść do trwałych traktatów.-Nowy rząd uznał jednakże za stosowne uchylić to zarządzenie. Odczuwając wagę dokonanego czynu p. Minister Finansów dał prasie wyjaśnienie, gdzie wskazywana przyczyna jest tylko maskowanym pretekstem , który ukrywa polityczne pobudki tego zarządzenia , z powodu których p. Minister Spraw Zagr. nie może dać prasie swych komentarzy. Z tego wszystkim musi być widoczne,iż omawiane państwa i nadal nie będą wykazywały wielkiej ochoty do zawarcia z Litwą jakichkolwiek bądź umów, nim Litwa nie rozpocznie ~~rozpocznie~~ normować swych stosunków z Polską. Jest to swego rodzaju blokada , która z jednej strony zmusza Litwę do odczuwania swej izolacji , z powodu nieposiadania żadnych umów z niedalekimi sąsiadami , z drugiej zaś strony popiera ta blokada interesy Polski , chroniąc jej produkty od zwiększonych ceł. Takie świadomo Polsce przyjacielskie usługi zupełnie są zrozumiałe gdy się ma do czynienia z państwami , które się nie kryją ze swymi przyjaznymi związkami z Polską . Lecz podziwu godnem jest, dlaczego nowy rząd wszedł na drogę uwzględniania interesów Polski . Czy nie będzie to pierwszy krok na drodze realizacji decyzji socjaldemokratów i kłajpedzkich Niemców do wejscia w stosunki handlowe z Polską. Że myśl ta nie jest obcą i ludowcom , zaczyna się wyjaśniać ze stanowiska ich organu " Lietuvos Zinios" .- Wszak w tych dniach ten dziennik , cieszac się , że zagraniczna prasa przychylnie przyjęła " powodzenia demokracji", nie nie przemilczał także o poczynionych przez tę prasę wywodach , a mianowicie , że wobec objęcia steru władzy na Litwie przez nowy rząd ułatwi się ułożenie stosunków z Polską . O ile tę myśl , od której tak samo uporczywie bronili się ludowcy w ll Sejmie , obecnie ich organ głosi , jako życzenie zagranicy , widocznie chodzi ludowcom bardzo o przygotowanie swego społeczeństwa do nawiązania stosunków z Polską .Dopiero teraz się wyjaśni , dlaczego przewodniczący litewskiej delegacji w Lugano tak " nieostrożnie " oświadczył Polakom , że cały naród litewski pragnie ~~zwłaszcza~~ normalnych stosunków z Polską.- Widocznie nieostrożnie i nie w czas zdradził się on z myślą , dla której nie znalazł poparcia ani w szeregach byłego rządu , ani też u większości ll.Sejmu.-

Z tego powodu opozycja z wielką rezerwą przygląda

[illegible] polskiej polityce zagranicznej wprowadzając ją ważnego [illegible].

Podkreśla(?) wpływowe pismo [illegible] "[illegible] Bund" [illegible] przez Litwę [illegible] Wileńszczyźnie za celowe i słuszne.-

"Rytas" Nr. 152. artykuł "Rytasa" ostrzegający przed zawieraniem handlowych traktatów.-

Polityka zagraniczna nowego rządu wynikać(?) z tego założenia, co i stała większość byłego Sejmu. Punkt ten – to kompletna izolacja Litwy. Aby wyjść z tego "stanowiska" nowy rząd, jak głosi jego deklaracja, przekreślając wszystko z gruntu, w pierwszym rzędzie próbuje zawrzeć cały szereg traktatów handlowych z innymi państwami. Lecz w tej dziedzinie swymi posunięciami nie tylko w dziedzinie handlu nie idzie naprzód, ale wprost napoczęte przez poprzednie rządy prace cofa się. Naszak był cały szereg paktów, z których [illegible] wypełnie interesów Polski przeto że [illegible] i nie wykazywały najmniejszej ochoty do zawarcia z nami umów handlowych. Ogłoszenie 30-procentowej podwyżki ceł dla towarów państw, nie posiadających z Litwą t r a k t a t ó w handlowych, okazało się bardzo skuteczną pobudką do zawarcia z Litwą [illegible] wzajemnych umów, od których bardzo [illegible] przejść do trwałych traktatów. Nowy rząd uznał jednakże za stosowne uchylić to zarządzenie. Uzasadniając wagę dokonanego czynu p. Minister Finansów dał bardzo wyjaśnienie, gdzie wskazywana przyczyna jest tylko maskowanym pretekstem, który ukrywa polityczne pobudki tego zarządzenia, z powodu których p. Minister Sprawiedl. nie może dać prasie swych komentarzy. Z tego wszystkiego musi być widoczne, iż omawiane państwa i nadal nie będą wykazywały wielkiej ochoty do zawarcia z Litwą jakichkolwiek bądź umów, nim Litwa nie przestanie [illegible] normować swych stosunków z Polską. Jest to swego rodzaju blokada, która z jednej strony [illegible] Litwę [illegible] swej izolacji, z powodu [illegible] umów z pobliskimi sąsiadami, z drugiej strony [illegible] blokada interesy Polski [illegible] zwiększonych [illegible]. [illegible] przy [illegible] z Polską [illegible] wszędzie [illegible] nowy rząd [illegible] interesów Polski [illegible] realizacji [illegible] socjaldemokratów [illegible] stosunki handlowe z Polską [illegible] jest obca i ludowcom [illegible] stanowiska ich organu "Lietuvos Žinios" [illegible] w tych dniach ten dziennik cieszy się, że zagraniczna prasa przychylnie przyjęła [illegible] demokracji, nie [illegible] przemilczał także o pogłoskach, [illegible] przez tę prasę wydawanych, a mianowicie, że wobec [illegible] władzy na Litwie przez nowy rząd ułatwi się ułożenie stosunków z Polską. O ile tę myśl, [illegible] tak żywo i uporczywie bronili się ludowcy w [illegible] obecnie ich organ głosi, jest życzenie zagranicy, widocznie chodzi ludowcom [illegible] przygotowanie swego społeczeństwa do zawiązania stosunków z Polską, [illegible] teraz się wyjaśni [illegible] dzisiejszego przewodniczący litewskiej delegacji [illegible] tak nieostrożnie [illegible] Polską [illegible] litewski [illegible] normalnych stosunków z Polską. Widocznie nieostrożnie i nie w czas zdradził się on tą myślą, dla której nie znalazł poparcia ani w szeregach byłego rządu, ani też u większości II Sejmu. Z tego powodu opozycja z wielką rezerwą przygląda

się pierwszemu krokowi nowego rządu na drodze " wyjś - cia z orbity izolacji"Czyjaś chytra ręka mąci stosunki Litwyz zagranicą , straszy obecną większość sejmową , już i bez tego zastraszoną , izolącją Litwy i gwałtownie popycha przewodźców tej bojaźliwej większości sejmowej do popełniania nieostrożnych posunięc , tak w dziedzinie ekonomicznej , jak politycznej. Tam zaś gdzie dziala strach i pośpiech , chłodny umysł niema nic do robienia .-

A wobec tego , pomimo przechwałek nowego kierunku byłoby o wiele prawidłowiej prowadzić dalej rozpoczętą , w nawiazywaniu zewnętrznych stosunków pracę i prowadzić ją ostrożnie .-Wszak nikt nie porachuje tego za zasługę nowemu rządowi , o ile on podpisze mnóstwo niekorzystnych i niedogonych umów.- Historja nie wini polityków , o ile nie posiadając dogodnych warunków czegokolwiek nie zrobią.- Ich wini ~~xxx~~ wówczas , gdy naduży się byt państwa złemi i nieobmyślanemi traktatami. Pośpiech w polityce wskazuje tylko na niedojrzałość polityczną. A taki właśnie pośpiech , i to z czyston politycznych pobudek płynący , wyczuwa się przy zamierzonym zawarciu umów.-

Cytowane w "Lietuwie" przyjemne Litwie artykuły prasy francuzkiej.-

" Lietuva" Nr. 159 , z 20/Vll. r.b. Streszczenie:

Paryski " Le Temps" z 6/Vll.r.b. poświęca artykuł wstępny deklaracji p. Sleżewicziusa . "Le Temps" podkreśla demokratyczne tendencje nowego rządu i wyraża opinję , że konflikt polsko- litewski nie jest robotą szowinistów litewskich a tylko żywotną sprawą Litwy. Dalej twierdzi " Le Temps" , że p. Sleżewiczius rozwiał wszelkie iluzje co do zbliżenia , polsko - litewskiego i że w stosunkach polsko- litewskich nic nie uległo zmianie . Według "Le Temps". Sowiety spekulują stanowiskiem Litwy w stosunku do Polski, ażeby przeszkodzić w stworzeniu Związku Nadbałtyckiego . Litwa nie bierze udziału w konferencjach państw nadbałtyckich i na własną rękę dąży do traktatów neutralności z Rosją i Niemcami , podkreślając przez to swe trzymanie się w stronie od wszelkich kombinacji nadbałtyckich . Nieroztropnością jednak ze strony Litwy jest opieranie swej polityki na antypolskim stanowisku.

Dodatnie wrażenie wywarło również zagranica ustosunkowanie się nowego rządu do mniejszości narodowych oraz liberalność i humanitarność nowego premjera , jako człowieka.-

Inny numer Lietuvy podaje: Le Temps " z dn.23V.rb. daje szeroki ~~ekonomiczny~~ przegląd ekonomiczny Litwy. Podkreślenia godnem jest zaznaczenie korzyści , jakie spowodowała nowa taryfa celna . Stwierdza znaczne zmniejszenie importu Litwy /w marcu1925r.-26,300,000 litów,w marcu 1926 r. - tylko 19,500,000 litów/,znaczne zwiększenie eksportu lnu,jaj, i masła.-

"L' avenir agricole" z dn.30.V.daje obszerny przegląd kultury lnu na Litwie, w którym wskazano na znaczne podniesienie się poziomu obrabiania tego produktu w 1925 r. Dziennik podaje statystykę dotyczącą eksportu lnu.-

P o b y t w K o w n i e ł o t e w s k i e g o m i n i s t r a s p r a w z a g r a n i c z n y c h .-

Dn. 28-go lipca o godz. 5 min.11 rano do Kowna przyjechał łotewski minister spraw zagranicznych p. Karol Ulmanis. Razem z ministrem przybyli szef wydziału państw bałtyckich łotewskiego ministerstwa spraw zagranicznych p. Munters i poseł litewski w Łotwie i Estonji p. J. Auksztolis.-

Gości powitał na stacji Prezes Ministrów, Minister Spraw Zagranicznych i Sprawiedliwości p. M.Sleżewiczus, Dyrektor M.S.Z. dr.J. Purickis, zastępca Posła łotewskiego, sekretarz poselstwa p. Russans, urzędnik do szczególnych zleceń M.S.Z. p.Bławieszczanas i przedstawiciel "Lety" w Kownie p. Priedits.-

Z dworca goście łotewscy udali się do poselstwa łotewskiego.-

O godz. 10 łotewski minister spraw zagranicznych p. Ulmanis i p. W. Munters w towarzystwie p. J. Aukszolisa złożyli wizytę Prezesowi Ministrów w Gabinecie Ministrów.- Stamtąd udali się do M.S.Z. gdzie odwiedzili pełniącego obowiązki Dyrektora Departamentu Polityczno Ekonomicznego dr.J. Puryckisa. Następnie odbyła się w gmachu Ministerstwa narada, w której bierze udział Prezes Ministrów p. Słeżewiczus. O godz. 12 min.30 goście udali się do Prezydenta Republiki dr. Griniusa, o godz. 12 min.45 do Marszałka Sejmu dr.J. Staugajtisa. O godz. 2 Prezydent Państwa wydaje śniadanie, w którem wezmą też udział Marszałek Sejmu i prezydjum Sejmowej Komisji Zagranicznej. O godz. 6 wiecz. w M.S.Z. odbędzie się drugie posiedzenie.- O godz.9 w Gabinecie Ministrów zostaje wydany na cześć gości obiad, w którym prócz gości wezmą udział członkowie Gabinetu Ministrów i Sejmowej Komis. Zagr. oraz wyżsi urzędnicy M.S.Z.

O godz. 8 min.20 wiecz. w gmachu poselstwa łotewskiego p. Ulmanis będzie przyjmował przedstawicieli prasy.-

Goście wyjechali o godzinie pierwszej - nocy.-

Cel przyjazdu Ulmanisa.-

Otrzymano wiadomości, iż w naradach z łotewskim ministrem spr. zagr. p. Ulmanisem zostaną poruszone kwestje traktatu Handlowego i arbutrażowego oraz cały szereg innych ważnych spraw, tyczacych się wzajemnych stosunków między Łotwą i Litwą.

Łotewski minister spr. zagr. p. Ulmanis, mówiąc o celu swego przybycia do Litwy, oświadczał korespondentowi "Elty" co następuje: " Cel nasz - dalsze prowadzenie układów w sprawie zawrcia traktatu handlowego. W październiku zbiera się Sejm łotewski. Chcemy, aby do tego czasu przygotowanie traktatu zostało zakończone.-".

Pan minister kategorycznie zaprzecza wiadomościom o odwołaniu traktatu gospodarczego z Estonją. Łotwa dąży do scislejszej współpracy ekonomicznej ze swemi sąsiadami. Trudności w tej pracy są i każdemu są zrozumiałe, lecz nie mogą zniszczyć samej potrzeby współpracy.-

Wiadomości, przechodzące z prasy polskiej o konferencji w Rydze bez Litwy w początku sierpnia okazały się fałszywe: p. minister prosi o ich odwołanie. Odwołanie to jak oświadczą p. Ulmanis - nie są słowami - lecz faktem. Powstałe pogłoski o kryzysie rządu łotewskiego również pozbawione są wszelkiej podstawy. Niektóre zmiany urzędników, nie będą miały żadnego wpływu na położenie rządu.-

Urzędowy komunikat o wynikach narad.

O wynikach narady ministrów spraw zagr. Litwy i Łotwy został wydany następujący komunikat:

" Na naradach, jakie odbył Litewski Prezes Ministrów i Minister Spraw Zagranicznych w Kownie 28 lipca, rozważano sprawę dalszego ciągu rokowań w sprawie układu handlowego poroszając zasadniczą sprawę wzajemnych ulg ekonomicz -

nych , Listy towarów, wxkkkóxyxk , w których są zainteresowane obydwie strony , zostały już przejrzane i w sprawie tej odbyła się wymiana zdań.-

Pozatem były poddane rozważaniu niektóre kwestję natury praktycznej , wsród których szczególną uwagę zwrócono na ulgi komunikacyjne między obu państwami jak w kierunku uproszczenia formalności paszportowych tak też ruchu pogranicznego .-

W najbliższej przyszłości mają być podpisane konwencje sanitarną i rybołówstwa.-Również osiągnięto porozumienie co do niektórych kwestji natury prawnej, jak np.:wprowadzenia w życie konwencji prawniczej o koroboracji, wymiany dokumentów oraz sprawy agrarnej.-

W ciągu narady zostały poruszone aktualne zagadnienia dotyczące polityki państw bałtyckich i Wschodniej Europy, oraz odbyła się wymiana zdań w najbardziej doniosłych problematach , oczekujących w najbliższej przyszłości swego rozwiązania. Pod tym względem również stwierdzono szczerą chęć uzgodnienia swych poglądów i postępowania na korzyść obu przyjaznych państw.-

Lietuva" o rzekomych "planach Piłsudskiego i ZSSR.-"

Do kursujących ostatnio pogłosek o rzekomxxk agresywnxx nych zamiarach Piłsudskiego w stosunku do Litwy urzędowa"Liet. nawiązuje następujące uwagi:"Że w Polsce mieści się największe niebezpieczeństwo dla pokoju wschodniej Europy,że Polska zawsze miała skłonność do różnych awanturniczych przedsięwzięć zwłaszcza zaś obecnie , gdy u władzy stanął Piłsudski,wskazywaliśmy to stale nietylko teraz , lecz i dawniej.Jednak przygotowania do awantur ,jest jedno, praktyczne zaś wykonanie tego co innego.Jak przed wojną , tak w dobie powojennej zbrojne pogróżki zazwyczaj służyły poważnem pomocniczem narzędziem dla dyplomacji , gdyż już żadnych innych argumentów dla osiągnięcia swych celów jej nie pozostawało. Już wiele razy Polacy obwieszczali świtu"przygotowania litewskie do napadu naWilno jednak watpliwą jest rzeczą, czy się znalazł choć jeden naiwny człowiek, który uwierzyłby w te pogłoski z Warszawy.Co prawda należy przyznać , że narady generałów Piłsudskiego,nie zwolnienie wojskowych na urlopy oraz niektóre inne poszlaki pozwalają sądzić, iż pogłoski o nowych zamierzeniach Polski nie są zupełnie bezpodstawnym wymysłem .Należy wątpić jednak, czy ośmieliłby się w obecnej chwili nawet Polak ,sprowokować zbrojne starcie na szerszą skalę,mogące spowodować nową wojnę światową, lub też stworzyć warunki dla jej szybszego wywołania. Z drugiek strony sam fakt, że Z S S R tak otwarcie podejrzewa Polskę o antypokojowe zmiany, jest również charakterestycznem zjawiskiem w ogólnej niejasnej sytuacji we Wschodniej Europie .

Fakt ten wyraźnie oświetla niezbite twierdzenie , że wobec niezałatwienia sprawy wileńskiej w myśl interesów L i t w y istniejąca obecnie sytuacja w każdej chwili może być wykorzystana przez zainteresowane w zbrojnym zatargu czynniki , by zadać p o k o j o w i we Wschodzie i wogóle całej Europie ciężki cios.-Oto w czem się zawiera największe niebezpieczeństwo nieroztrzygnięcia kwestji wileńskiej na co niezwłocznie powinna zwrócić uwagę nietylko L i g a N a r o d ó w , lecz też wszyscy ci , którzy pragną umyć ręce co do poczynionych przy rozważaniu s p r a w y w i l e ń s k i e j błędów ..."-

[illegible] listy towarów, w których są zainteresowan[illegible] [illegible] w sprawie tej od[illegible] [illegible] wymianie [illegible]

[illegible] rozwiązanie [illegible] zwrócone [illegible] Komunikacyjnej [illegible] państwami, jak [illegible] paszportowych jak też wymiany [illegible]

[illegible] najbliższej przyszłości mają być podpisane [illegible] porozumienie [illegible]

[illegible] Wschodniej Europy, [illegible]

Układy o rzekomych planach Piłsudskiego i Z.S.S.R.

Do kuratorów ostatnio pogłosek o rzekomych agresywnych [illegible] do Litwy urzędowa Li[illegible] [illegible] w Polsce [illegible] Europy [illegible]

[illegible] Władzy [illegible] dawniej [illegible] wykonaska[illegible] praktycznie [illegible] dla dyplomacji [illegible] innych argumentów [illegible]

[illegible]

II. ŻYCIE GOSPODARCZE. / Stosunki wewnętrzne.-

"Liet. Żinios" o projekcie stworzenia Banku Hypotecznego.-

" Liet. Żinios" Nr. 166 z dn.23/Vll.r.b. Artykuł p.t. "W sprawie Banku Hypotecznego". Streszczenie:

Litwa przeżywa jakiś szczególny okres opieki społecznej: każda praca społeczna opiera się na tem założeniu, że powinno ją poprzeć państwo przez udzielenie zapomogi pieniężnej. Duch żebraniny rozpowszechnił się do niebywałych rozmiarów. Zapomogi państwowej żąda i ordynarjusz dworski i zwykły robociarz, wszelkiego rodzaju bezrobotni i wdowy, urzędnik i artysta, osadnik i małorolny, rolnik, kupiec i przemysłowiec. Wszyscy tylko się oglądają jakby na państwie zarobić. Nawet samorząd Kowieński, pragnąc zaciągnąć pożyczkę zagraniczną, szka jednocześnie pretekstu do otrzymania zapomogi z kas państwowych.-

Szczególnie gorliwie czerpią ze skarbu banki. Za przykład pod tym względem służyć może Bank Rolny. Wszystkie niemal akcje jego wzięło na siebie państwo, udzielając jednocześnie nowych kredytów. Bank Rolny jest właściwie instytucją dobroczynną, gdyż zatrudnia sporą liczbę bezrobotnej inteligencji, podczas gdy funkcje jego mógłby z łatwością przyjąć na siebie Bank Litewski. Podobnież operacje dziesiątka innych banków kredytowych w Kownie mogłyby być z powodzeniem przeprowadzane przez jakiś pojedyńczy bank, gdyby nie wzgląd na bezrobotną inteligencję.- Z powyższego też punktu widzenia patrzeć należy na zainicjonowany przez przemysłowców projekt Banku Hypotecznego. Akcje tego ostatniego w połowie mają być pokryte przez państwo. Resztę obiecują wziąć na siebie przemysłowcy. Oczywiście, o ile przemysłowcy to uczynią, to tylko w tej nadziei, że uda się im skożystać z kredytów nowego Banku. ~~Poza akcjami~~ Poza akcjami, na potrzeby Banku zamierza się zaciągnąć pożyczkę zagraniczną w wysokości 2-3 milj. dol. za gwarancją państwa. Inicjatorzy przemysłowcy wygodnie się więc chcą urządzić: w razie bankructwa Banku, odpowiedzialność ponosić będzie państwo. Bank Hypoteczny czy Kredytowy miałby uzasadnioną rację bytu jedynie w tym wypadku, gdyby klijentela jego składała się nie z przemysłowców wyłącznie, lecz z szerszych warstw właścicieli nieruchomości. Kredyty winny służyć ku odbudowie kraju.- Przemysł nie opiera się na pewnych podstawach i musi rachować się z trudnościami zbytu, nadprodukcją i.t.d. To też lokata kredytów w przedsiębiorstwach przemysłowych jest ryzykowną. Bank winien być dalej samowystarczalny, a nie korzystać wciąż z zapomóg państwowych.- Wszelkie eksperymenty " pomocy społecznej" powinny ~~już~~ ustać.-

Nowy kierunek polityki rolnej.-

" Lietuva" zamieszcza rozmowę z Ministrem Rolnictwa p.J. Krikszczunasem w sprawie działalności Ministerstwa i najbliższych jego zadaniach. Główne ustępy wywiadu brzmią następująco:

Wykonanie reformy rolnej nie zostało utrzymane ani też uległo zmianie. Zauważono tylko, że w niektórych powiatach wbrew ustawie o reformie rolnej wciągnięto do spisu przeznaczonych do parcelacji majątków dwory o mniejszym niż 150 ha. obszarze. Wypadło to naprawić przez wydanie odpowiednich przepisów w kierunku ścisłego przestrze

gania prawa. Parcelacja dworów potrwa jeszcze 2-3, lata Jednak jeżeli nie zostanie otrzymana pożyczka na zapomogi dla osadników to tempo parcelacji , być może, w przyszłym roku nieco osłabnie.

Sytuacja osadników.

Według posiadanych informacji , osadnicy urządzają się i zabudowują nieźle, inwentarza zaś posiadają więcej , niż starzy rolnicy albo dwory.-Gospodarstwa ich dają niezły dochód. Liczba osadników sięga 40 tys. Pogłoski , jakoby reforma rolna miała bardzo osłabić kraj pod względem gospodarczym, które należy zaznaczyć przy sposobności , rozsiewane są głównie przez właścicieli dworów / dwarininkai/ i niektóre partje, są zupełnie mylne i nie mają żadnej podstawy. Cała prawie ziemia jest wyrobiona i obsiana. Ciężko jest osadnikom z zasiłkiem pieniężnym , gdyż zapomogi , udzielane przez rząd są niewielkie , w bankach zaciągnąć pożyczkę trudno, rolnicy zaś sami pieniędzy nie posiadają. W budżecie na rok następny na zapomogi dla osadników przeznaczono 13 mil. litów.-

W najbliższej przyszłości Ministerstwo zamierza dokonać lustracji drobnych godpodarstw osadników w celu zgromadzenia danych o ich życiu, które pozwolą na zorjentowanie się , jaki odsetek osadników urządził się już dobrze , ilu nie potrafiło uczynić tego zupełnie oraz ila trzeba zapomóg.-

Gospodarka leśna.-

Lasów dla własnych potrzeb mamy wystarczającą ilość i wycinając je normalnie moglibysmy zaspokoić wszystkie zapotrzebowania wewnętrzne i jeszcze zaoszczędzić trochę na eksport zagranicę.- Jednakże wobec intensywnego przeprowadzania reformy rolnej i skolonizowania wsi zapotrzebowanie materjału leśnego znacznie wzrosło . Dlatego też będzie zezwolonem na eksport zagranicą tylko takiego materjału , którego nie można zużytkować w kraju, jak n.p. drzewa papierowego.-

Wypadnie zreorganizować zupełnie porządek wydawania materjału leśnego .- Dotychczas otrzymano go albo darmo, na co nie zezwalają ustawy, albo po cenach zniżonych albo po cenach przewidzianych w taksie bez przetargów / osadnicy/ , albo z przetargami dla rolników , albo też z przetargami dla kupców .-

System przetargów jest bardzo niewygodny , gdyż daje sposobność do różnych nadużyć . Dlatego też sprzedaż lasu zostanie zorganizowana nanowo: I/ przetargi zostaną zniesione, 2/ wszyscy obywatele - rolnicy zostaną zrównani w prawach, 3/ udzielanie materjału leśnego partjom będzie dokonywane w drodze publicznej sprzedarzy.- Po dokonaniu pomiarów lasu i podziale jego na części będzie podawane do publicznej wiadomości o dniu sprzedaży.- Sprzedaż będzie regulowana przez leśniczych i przedstawicieli miejscowych samorządów . Jeżeli na jakąkolwiek część lasu nie będzie konkurentów , to materjał będzie sprzedawany według ceny, ustalonej przez taksę: w razie istnienia konkurencji pierwszeństwo będzie miał ten, kto da więcej. Pozatem prawo pierwszeństwa będą posiadali osadnicy.-Podział wsi na kolonje , o ile personel techniczny nie zostanie wzmocniony , zaciągnie się na długie jeszcze lata.- W celu przyśpieszenia procesu kolonizacji zostaną zorganizowane specjalne kursy miernicze.-

Prace meljoracyjne.

Na prace meljoracyjne zostanie przeznaczone 2,500,000 litów.- W celu uporządkowania w przyszłości prac meljo-

racyjnych i uniezależnienia ich od ~~wydawców~~ wahań budżetowych zostanie utworzony fundusz meljoracyjny na który się złożą wyznaczane w budżecie na ten cel sumy oraz opłaty obywateli, korzystających z prac meljoracyjnych. Istnieje projekt powołania do życia szkoły hydrotechnicznej.-

Rolnictwo.

By zapewnić ziemi większą dochodowość, potrzebne są pewne po temu warunki, z drugiej zaś strony wiedza rolnicza winna stać ~~się~~ na tak wysokim poziomie, aby rolnik mógł odpowiednio eksploatować ziemię. Do powyższych warunków należy uregulowanie eksportu oraz rozwój dochodowości gospodarstwa. Najbardziej rentowne gałęzie godpodarki rolnej są: mleczarstwo i hodowla świń. Ministerstwo Rolnictwa w zrozumieniu tego postara się stworzyć w Litwie gęstą sieć mleczarń, by rolnikom nie trzeba było wozić mleka dalej niż 6-8 klm. Mleczarnie obecnie zakładają różne organizacje, którym też Ministerstwo udziela poparcia. Należy jednak unikać akcji równoległej i konkurencji. Dotąd mleczarnie były zakładane przeważnie przez Ukininku Sajungę i Związek Kooperatyw, które to organizacje często prowadziły nieracjonalną konkurencję, nieprodukcyjnie wydając pieniadze. Ministerstwo zamierza zorganizować jedno centrum mleczarskie, kierowane przez jedną organizację w całej Litwie.-

W hodowli świń Ministerstwo może dopomóc tylko tyle, by ułatwić nabywanie zdatnej na eksport rasowej nierogacizny, wypłacając nabywającym pewien procent ceny rasowych świń.-

- -

" Lietuva" Nr. I52. Artykuł p.t. " Jaką drogą?" \. Streszczenie:

Organ urzędowy podkreśla, iż rządy dotychczasowe w prrzeprowadzaniu urzędów rolnych powodowały się w znacznej mierze pobudkami partyjnemi, co dawało w rezultacie małą korzyść rolnikom, zaś dla państwa było wręcz szkodliwe.- Pierwszym krokiem nowego Ministra rolnictwa z tego powodu była zmiana zasadnicza kierunku polityki agrarnej. W związku z tem należało w pierwszym rzędzie odsunąć od tego ministerstwa przedstawicieli poszczególnych partji politycznych, jak też związku Gospodarzy / ukin. Sajunga/, związku osadników i.t.d. Rząd jest zdecydowany uniemożliwić partjom politycznym korzystanie ze srodków państwowych, wychodząc z założenia że popieranie organizacji politycznych z kasy państwowej jest niedopuszczalnem pod żadnym pozorem.- Takie stanowisko rządu szczególnie boleśnie dotyka związek Gospodarzy / u.s./ na który w ostatnich latach wydano miljony litów.-

Jako obstrukcję należy uważać zgłoszone przez opozycję dwa projekty zmiany ustawy o podatku gruntowym. W kierunku ich obniżenia, gdyż opozycje z góry było uradzonem, że skutkiem taniego obniżenia podatku byłby znaczny wyłom w budżecie państwa, który w połowie roku bez całkowitego przerobienia budżetu nie dałby się załatać.

Z drugiek strony rząd nie posiada danych do twierdzenia, że stawki podatku gruntowego są za wysokie. Są skargi jedynie na nieprawidłowe ściąganie tego podatku lub też na wadliwą repartycję. Te zaś braki da się usunąć przez odpowiednie ulepszenie aparatu administracyjnego w drodze zarządzeń wykonawczych, bez uciekania się do drogi ustawodawczej. " Lietuva" podkresla, że obecna opozycja, będąc jeszcze u steru władzy w kwestji podatku gruntowego zajmowała wręcz przeciwne stanowisko.-

P r o j e k t z m i a n y t e g o r o c z n e g o b u d ż e t u l i t e w s k i e g o .-

---

" Lietuva" Nr, 161 z dn, 22/Vll, r,b, Artykuł p,t, Zmiana budżetu z 1926 r, " Streszczenie:

Przedłożony sejmowi projekt zmiany ustawy z 1926 r ma przedewszystkiem na celu zaspokojenie najżywotniejszych potrzeb państwa, bez nowego jednak zwiększania wydatków, Cel ten mógł być osiągnięty jedynie przez możliwie największą redukcję wydatków administracyjnych i przeznaczenie zaoszczędzonego w ten sposób miljona litów na organizację robót publicznych,- Nowy rząd bowiem postanowił sobie za główne zadanie podnoszenie poziomu rolnictwa i walkę z bezrobociem,- Cel ten zamierza osiągnąć właśnie przez organizację robót publicznych,-

Zrozumiałą jest rzeczą iż nowy rząd nie zdążył jeszcze przeprowadzić poważniejszych zmian w budżecie, Zbyt krótko jeszcze istnieje, Zresztą wypada już myśleć o budżecie na rok następny,- Rząd sądzi, że zdoła się obejść bez tradycyjnego dopełniania budżetu, Rząd spodziewa się osiągnąć to, drogą polityki oszczędnościowej, przedsięwziętej na szeroką skalę,

" Liet, Žinios" o oszczędzaniu lasów na Litwie,-

" Liet, Žinios " Nr, 158 z dn, 14/Vll r,b, Artykuł p,t, " Oszczędzajmy las " - Streszczenie:

Lasy litewskie topnieją jak śnieg na wiosnę, Dla zapobieżenia temu należy zakazać eksportu lasu zagranicę i zorganizować racjonalne spotrzebowanie drzewa wewnątrz kraju, Ten ostatni środek dałby się szczególnie zastosować w administracji leśnej, Okólnik departamentu leśnego wyznaczył administracji i służbie leśnej następujące normy roczne drzewa opałowego: nadleśniczowie / uredai/ otrzymują po 40 fest- mt, , leśniczowie po 30 f, mt, strażnicy i leśnikowie po 20 f,mt, Norma ta jest stanowczo zbyt wielka, Nadleśniczym i leśniczym wystarczyło by zamiast 40 i 30 f,mt,- 20 f,mt, zaś strażnikom i leśnikom - zamiast 20 f,mt,- 12 f,mt, rocznie,- W ten sposób zaoszczędzałoby się rocznie do 20 ha, lasu wartości 50,000 lit,

Pozatem byłoby bardziej demokratycznie, gdyby opału nie wydawało się nikomu darmo, Zwłaszcza stosuje się to do administracji leśnej, która korzysta z bezpłatnych lokalów i budynków oraz rozporządza bezpłatnemi pastwiskami dla bydła i koni,-

Kredyty rolne na Litwie,

" Lietuva" Nr, 162 z dn, 23/Vll r,b, Artykuł p,t, Kredytowanie rolnictwa ",- Streszczenie:

Ogromną rolę odegrywa dla rolnictwa długoterminowy kredyt,- Przed wojną suma pożyczek, zaciągniętych z tego tytułu przez rolników litewskich wynosiła 280 milj, lit, Obecnie, wobec braku płynnych kapitałów / zaledwie 80 mil, lit, w obiegu/, wypada z konieczności uciekać się do kredytów krótko terminowych, Lecz i w tym wypadku kredyty są na Litwie drogie, nieprzystępne /18-24% rocznie/,

W związku przeto z tym doniosłym a palącym problemem, nowy rząd postawił sobie za zadanie : 1/ zorganizowanie kredytu hypotecznego,2/ zwiększenie kapita-

łów Banku Rolnego i udostępnienie kredytów jego szerokim warstwom rolników./3. popieranie rozrzuconych po całej Litwie bezpartyjnych banków drobnego kredytu.-

Kredyt hypoteczny wymaga dużych kapitałów i bez pożyczki zagranicznej nie może być narazie zorganizowany. W dziedzinie tej rozpoczęły się jedynie prace przygotowawcze. Zresztą kredyt hypoteczny nadaje się bardziej dla większej własności rolnej.-

Co się tyczy kredytu krótkoterminowego, bardziej odpowiedniego dla drobnych o średnich gospodarstw / powszechny typ gospodarstw na Litwie /, to rząd będzie zmierzał ku powiększaniu kapitałów przeznaczonych na kredyty dla rolników. Dotychczas krótkoterminowych pożyczek udzielał rolnikom Bank Rolny, Państwowa Kasa Oszczędności i Bank Litewski.- Obecnie rząd zamierzą przekazać czynność tą wyłącznie Bankowi Rolnemu, który będzie rozporządzał subsydjami rządowemi oraz wolnemi sumami, ściągniętemi zarówno z Państwowej Kasy Oszczędnościowej jak też z Banku L i t e w s k i e g o. Już w przyszłym roku da się zużyć na pożyczkę dla rolników do 20 milj. lit. Przy udzielaniu rolnikom kredytu, zamierza się korzystać z pośrednictwa banków drobnego kredytu, których sieć jest w kraju dosyć gęsta.-

Dalej będzie się zmierzało, do unormowania wysokości stopy procentowej pożyczek dla rolników.- Dotychczasowa stopa procentowa / 18-24%/rocznie, jest rzecz prosta dla rolnictwa niedostępna.- wypadnie stopę procentową, z uwzględnieniem realnych stosunków finansowych w kraju, zredukować do 8 - 9% rocznie.-

Należy się spodziewać, iż polityka oszczędnościowa rządu pozwoli na coroczne asygnowanie kilku milj. litów na fundusz pożyczkowy dla rolników. Tą drogą odczuwany obecnie głód kredytowy zostanie z biegiem czasu zaspokojony bez uciekania się do pożyczki zagranicznej. Gdy zaś wzrośnie kapitał pożyczkowy, wówczas można będzie przystąpić do organizowania kredytu hypotecznego.-

"L i e t u v a" o p r z e m y ś l e l n i a n y m n a L i t w i e.-

Lietuva Nr. 161 z dn. 22/VII r.b. Artykuł p.t. : " W sprawie przemysłu lnianego ". Streszczenie:

Hodowla lnu w dobrym gatunku bardzo jest na Litwie rozpowszechniona. Len przeznacza się głównie na eksport. Przemysłowcy zagraniczni płacą zań producentom litewskim po 150 lit. za centnar, zaś po odpowiednim przerobieniu ten sam centnar lnu za 1000 lit i więcej.- Należałoby takiemu satnowi rzeczy zapobiec.- Rolnicy powinni zakładać Kooperatywy lniane : w gminach powinny by powstać punkty oczyszczania przędzy lnianej : w powiatach - przędzalnie : zaś w większych ośrodkach miejskich fabryki tkackie.-

Rząd zamierzeniom tym przyszedłby niewątpliwie z pomocą, udzielając zapomóg pieniężnych.-

P r o j e k t u s t a w y o d r o g a c h l ą d o w y c h n a L i t w i e.-

"Liet. Żinios " Nr. 166 z 23/VII. r.b. komunikat Elty. Streszczenie:

M-stwo komunikacji opracowuje projekt ustawy o

drogach lądowych na Litwie Zgodnie z tym projektem , drogi lądowe Litwy dzielą się na 4 kategorje : 1/ Drogi lądowe o państwowem znaczeniu / zostaną zastąpione w najbliższym czasie przez szosy i będą należały do resortu m-stwa/ 2/ drogi publiczne o większem znaczeniu , łączące miasta powiatowe względnie ważniejsze ośrodki przemysłowe / będą należały do resortu samorządów powiatowych 3/ wszystkie drogi publiczne o mniejszem znaczeniu / zostaną powierzone nadzorowi samorządów gminnych / 4. drogi publiczne , łączące poszczególne wioski / będą również należały do resortu samorządów / gminnych /.

Co się tyczy finansowej strony powyższego projektu , to I-szą kategorja dróg lądowych będzie roz - porządzała odnośną pozycją wydatkową w budżecie państwowym : drogi ll-giej i lll -ciej kategorji będą u - trzymywane kosztem samorządów : drogi zaś lV-tej kategorji - utrzymywać będą odnośne wioski względnie właściciele objektów rolnych , przez które droga przecho - dzić będzie . Nad wszystkiemi drogami będzie sie narazie rozciągać inspekcyjny nadzor monosterstwa .- Na budowę większych mostów czy naprawę większych dróg będzie ministerstwo wydawało zapomogi ze specjalnego funduszu , składającego się z sum asygnowanych przez budżet państwowy oraz specjalnych opłat bądź w postaci pogłów - nego bądź od hektara roli bądź wreszcie w postaci ekwiwalentu od zakładów przemysłowo - handlowych .- Po - zatem na fundusz ten składać sie będa opłaty od wszystkich bagaży , przy byłych drogami ladowemi do stacji kolejowych względnie do portów , oraz opłaty od wszystkich przejeżdżających drogami lądowemi wozów ciężarowych i samochodów.-

"W sprawie Izby Rolnej". "Lietuvis" Nr.29 z 23/VII.r.b. umieszcza artykuł p.t. "W sprawie Izby Rolnej". streszczenie:

"Jedną z najżywotniejszych ~~kwe~~ potrzeb Litwy jest stworzenie Izby Rolnej. Instytucja ta spotykałaby się wprawdzie ze znacznemi trudnościami /reforma rolna, polityka partyjna, brak ufności wśród rolników, brak środków pieniężnych i kredytu/. Temniemniej jednak opierając się z jednej strony na inicjatywie prywatnej z drugiej zaś ż nie tracąc swego charakteru państwowego, byłaby Izba Rolna istotnie dla rolnictwa krajowego pożyteczną. Izba Rolna byłaby odpowiedzialna jedynie przed Sejmem i przed sobą. Do kompetencji zaś Izby należałyby wszystkie sprawy związane bezpośrednio z rolnictwem, a któremi dotychczas zupełnie niewłaściwie obarczone jest ministerstwo. Do spraw takich należa np. wystawy gospodarstw wzorowych, import i eksport bydła i t.p. Izba Rolna powinnaby, rzecz prosta, posiadać prawa wyrażania opinji o ustawach, dotyczacych rolnictwa, regulaminach i t.p. Izba odegrywałaby rolę centrali rolniczej kraju. Projekt ustawy odrzucony przez Izbę nie mógłby podlegać dalszym debatom czy realizacji, zanim nie zostałby skorygowany. Ze swej strony Izba miałaby prawo wnoszenia własnych projektów w finansowych czy kredytowych sprawach rolnictwa.

Pozatem do resortu Izby powinnaby należeć kontrola nad ogólną działalnością Banku Rolnego oraz organizacyj i kooperatyw rolniczych. Wreszcie Izba Rolna winnaby nawiązać żywy kontakt z Akademją Rolniczą.

Zakres kompetencyj z 3-ch oddzielnych organów: Izby Rolnej, M-stwa i Dep. Rolnictwa winien być ściśle określony, a to dla uniknięcia ewentualnych zatargów.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

Z POSIEDZEŃ SEJMU.

/ według sprawozdań z" Dnia Kowieńskiego " i innych/.

POSIEDZENIE WIECZORNE 21 - go Lipca.

Przyjęcie projektów rządowych zmiany budżetu./III czyt./. - Sprawa likwidacji mienia obcokrajowców.- Ustawa oszacunku drzewa.-Zmiana ustawy oreformie rolnej /III czyt/. Ustawa ostypendjach III czyt. Projekt ludowców w sprawie skreśleni duchowieństwu pensji wbudżecie naII półrocze r.b. - Zamknięcie sesji.-

Posiedzenie około godz.6 ½ otwiera Wicemarszałek Kajrys.

Projekty rządowe zmiany budżetu zostają przyjęte w II czytaniu, poczem rozpoczana się ogólna dyskusja.

Zapoczątkowuje ją pos.Endziułajtis/ c h r z. d e m./ zarzucając ludowcom i socjaldemokratom, że nie wypełniają danych wyborcom przyrzeczeń.-Wszak mogą oni, zmieniając budżet , zmniejszyć i podatki i liczbę policji, jednak nie robią tego...

Pozatem domaga się on , by rząd przedstawił szczegółowy projekt oszczędności , jakie będą poczynione dla uniknięcia deficytu , o czem wspominał p. Minister Skarbu na rannem posiedzeniu.-

Minister Skarbu p. R i m k a wyjaśnia, że omawiane zmiany budżetu zostały wywołane zbytnią rozrzutnością dawnego rządu, który wydał całe sumy , przewidziane przez niektóre pozycje.-

Pos. D a g i a l i s / uk.s./ wytyka socjaldemokratom, iż wbrew hasłom przedwyborczym, nie likwidują policji politycznej.-

Zostaje przyjęty wniosek o zamknięciu listy mówców : blok chrz.dem.głosuje " zasadniczo " przeciw... Szczęśliwców co się do głosu zapisali przed przyjęciem wniosku , jest dwóch...

Pierwszy z nich to pos. S m e t o n a / nar/. który nie chce się pogodzić ze skreśleniem sum, przeznaczonych na stypendja i bursy.-

Drugi występuje pos. P l e c z k a j t i s /s.d./Z właściwym sobie humorem uzasadnia on potrzebę zmiany bdżetu Gdy Marszałek Staugajtis zwraca mu uwagę , by nie używał nieparlamentarnych zwrotów , odpowiada , że dla tak " parlamentarnej" publiczności jak nasza prawica , są one za łagodne.-

Poruszając kwestję policji politycznej , mówca oświadcza, że zostanie ona zlikwidowana , skoro tylko zakończy swą pracę.A pracy ma obecnie sporo, bo się zainteresowała działalnością " bloku prawicowego" Niema już dziś wątpliwości , że kryminalne odezwy faszystowskie wyszły z tego bloku.-

Dyskusję zamyka pos. D a l i d e / ref/ stwierdzając że opozycja nie wysunęła żadnych poważnych zarzutów przeciwko omawianym projektom.

Następuje przyjęcie poszczególnych punktów projektu, poczem Marszałek stawia cały projekt zmiany budżetu en blok na głosowanie ...

Za projektem opowiada się: 39 posłów / ludowcy,socjal-

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

Z POSIEDZEŃ SEJMU.

/ według sprawozdań z" Dnia Kowalskiego " i innych/.

POSIEDZENIE WIECZOROWE 21-go lipca.

Przyjęcie projektów rządowych zmiany budżetu /III czyt./.- Sprawa likwidacji [illegible]cienia obcokrajowców.- Ustawa o sądach ku drzewa.- Zmiana ustawy o reformie rolnej /III czyt/. Ustawa o dypendjach III czyt. Projekt ludowców w sprawie skreślenia duchowieństwu pensji w budżecie na II półrocze r.b.- Zamknięcie sesji.-

Posiedzenie około godz.6 w. otwiera Wicemarszałek Kaj-rys. [illegible] projekty rządowe zmiany budżetu, przyjęte w II czytaniu, [illegible] rozpoczęła dyskusję.

Rapoport [illegible] pos. [illegible] /soc.dem./ [illegible] zarzuca ludowcom i socjalistom, że nie wywiązali się [illegible] danych wyborcom przyrzeczeń [illegible] i podatki i liczne policji, jednak nie robią tego.

Posłom opozycji [illegible] budżetowy projekt oszczędności, [illegible] na pokrycie deficytu [illegible] wspomniał p. Minister Skarbu na ranném posiedzeniu.

Odpowiadając Minister Skarbu p. R i m k a wyjaśnia, że zmiany budżetu zostały wywołane zbytnią rozrzutnością dawnego rządu, który wydał całe sumy, przewidziane przez niektóre pozycje.

Pos. P a k a l n i s /ukr.s./ wytyka socjaldemokratom, iż wbrew hasłom przedwyborczym, nie likwidują policji politycznej.

Zostaje przyjęty wniosek o zamknięciu listy mówców i blok chrz.dem. głosuje zasadniczo przeciw.. Szczegółowo [illegible] się do głosu zapisali przed przyjęciem wniosku, jest dwóch.

Pierwszy z nich to pos. S m e t o n a /nar./, który nie chce się pogodzić ze skreśleniem sum, przeznaczonych na stypendja i bursy.

Drugi występujący pos. P l e c k a i t i s /s.d./ wywołuje wiele humoru [illegible] zmiany budżetu. Gdy Marszałek Staugaitis zwraca mu uwagę, by nie używał nieparlamentarnych zwrotów, odpowiada, że dla tak " parlamentarnej" publiczności jak nasza prawica, są one za łagodne.

Poruszając kwestję policji politycznej, mówca oświadcza, że zostanie ona zlikwidowana, skoro tylko zakończy swą pracę. A przy tej sposobności [illegible] zainteresowania [illegible] Nie ma już dziś wszelkich możności, że kryminalne [illegible] wszystkie wyszły z tego bloku.

Dyskusję zamyka pos. [illegible] /rz./ stwierdzając, że opozycja nie wymieniła żadnych poważnych zarzutów przeciwko omawianym projektom.

Następuje przyjęcie poszczególnych punktów projektu, poczem Marszałek stawia cały projekt zmiany budżetu en bloc na głosowanie.

Za projektem opowiada się: 39 posłów / ludowcy, socjal-

demokraci , mniejszości , ukininku partja/.
Przeciwko - 23 / chrz.dem. ukininku sajunga. darbo fed. narodowcy/. Zostaje zarządzona przerwa , po której na porządek dzienny wpływa : sprawa likwidacji własności obcokrajowców.
Referuje pos. A l e k s a / uk. p./ Zmiana ustawy przedłuża jeszcze o rok prawo obcokrajowców na sprzedaż lasów i ziemi obywatelom Litwy.-
Opozycja w osobach pos. S z m u l k s z t i s a/ chrz. dem/, J o c z y s a / darbo fed./ K r u p o w i c z u s a / chrz. dem/, i W a ł a d k i/ uk.s./ , uważając przedłużenie terminu likwidacji majątków obcokrajowców za szkodliwe dla państwa protegowanie obcych obywateli , wypowiada się przeciwko projektowi.-
Pos. D a j l i d e / lud/.zaznacza , że wnosząc ten projekt , rząd spełniał tylko przyrzeczenia dane przedstawicielom zagranicznym przez dawny rząd.-
Prezes Ministrów p. S l e ż e w i c z u s potwierdza fakt, że dawny rząd dał takie przyrzeczenie /z ław s.d.: Przyrzeczenie dawnego rządu nie obowiązuje nowego/. Dla zagranicy niema rządu dawnego , ani nowego , jest rząd litewski . Obecny rząd musi wypełniać międzynarodowe zobowiązania państwa.-Uzyskał on jednak obietnicę posłów zainteresowanych państw , że po odroczeniu na rok tego terminun nie będą oni więcej tej kwestji poruszać.-
Pos. P l e c z k a j t i s / s.d./ sadząc, iż żadne państwo nie osmieli się z powodu wywłaszczenia dworu swego obywatela psuć stosunków z Litwą. wypowiada się za odrzuceniem projektu.
Tegoż zdania jest pos. W o l d e m a r a s / nar/.
Pos. K r u p a w i c z u s / chrz. dem./ zaprzecza twierdzeniu, jakoby dawny rząd zawierał w kwestji tej porozumienia i dawał przyrzeczenia.-
Pos. D a j l i d e / lud/ wobec wynikłych ~~wizdamzri~~ wątpliwości , czy istnieją w kwestji tej obowiązujące dla państwa zobowiązania.proponuje odesłać projekt do komisji spraw zagranicznych .-
Pos. P l e c z k a j t i s / s.d./ i W o l d e m a r a s / nar/ są przeciwni odsyłaniu projektu do komisji.-
Referent pos. A l e k s a /uk.par/ popiera projekt. Państwo nasze, wchodząc do rodziny państw europejskich , winno się liczyć z zasadą własności.-
Za odesłaniem do komisji spraw zagranicznych głosują ludowcy , część mniejszości, ukinku partja -25 osób. przeciwko blok chrz.dem. narodowcy -21. Socjaldemokraci oraz niektórzy posłowiem mniejszościowi od głosowania się powstrzymują.-
Z kolei pod obrady wpływa: ustawa o szacunku drzewa. która zostaje przyjęta odrazu w 3 ech czytaniach. Głosi ona, że ceny na drzewo ustala komisja , złożona z przedstawicieli Ministerstw Rolnictwa, Skarbu i Komunikacji,Kontroli Państwowej, Izb Rolniczej i Handlowej pod przewodnictwem Ministra Rolnictwa. Komisja ustala najwyższą cenę która stosownie do miejscowych warunków może być zmniejszona o 10,20,30,40,50,60,i 80 proc.-
Następuje III czytanie - zmiany ustawy o reformie rolnej.
Referent P l e c z k a j t i s / s.d./ zaznajamia z poprawkami wniesionemi ostatnio przez socjaldemokratów.
Pos.S z m u ł k s z t i s / chrz. dem./protestuje przeciwko rozważaniu poprawek, jako zgłoszonych po terminie.
Referent pos. P l e c z k a j t i s /s.d./oponuje przemówcy.-
Marszałek przychyla się do opinji pos. Szmułksztisa.
Socjaldemokraci pośpiesznie składają wniosek o zarządzenie przerwy.-
Wniosek zostaje przyjęty.
Po przerwie pos. P l e c z k a j t i s czyni Marszałkowi zarzut niewłasciwego komentowania statutu sejmowego.
Marszałek zarządza przerwę dla narady Prezydjum.-
Jest g.12m45 w nocy .Grupa posłów chrz. dem.znudzona ciągłemi przerwami , nuci jakąś piosenkę.
Prezydjim wraca do sali posiedzeń : wyjaśniło ono kwestję

w myśl żądań socjaldemokratów.-

Z protestem przeciwko tej uchwale, dopatrując się w niej łamania statutu, występuję pos. R a u l i n a j t i s / d.fed./ i M i k s z y s / ukin. saj./

Ponieważ protest ten nie zostaje uwzględniony, posłowie ukin.saj. chrz.dem. i d.fed. ostentacyjnie opuszczają salę po siedzeń. Pozostaje tylko wicemarsz. Stepanowiczus. Trwa w dalszym ciągu rozważanie zmiany ustawy o ref. rolnej. Wszastkie poprawkisocjald. większością głosów przeciwko głosom socjaldem. i pos. Giżyńskiego/fr.polska/odrzucono. Projekt zostaje przyjęty w redakcji II czytania. Po głosowaniu blok chrz.dem. wraca do sali. Rozważenie zmiany ustawy o instytucjach wykonujących reformę rolną zostaje odroczone z powodu nieobecności referenta.-Po przyjęciu w III czytaniu: ustawy o stypendjach, sejm przystępuje do rozważania projektu ludowców zmiany budżetu na r.b. Referuje pos. K w i e s k a / lud/ Projekt przewiduje zmniejszenie pozycji na utrzymanie duchowieństwa wszystkich wyznań o 787.590 lt.t.j.całkowite pozbawienie pensji za II półrocze ze skarbu państwa. Wzamian ma być asygnowane 125.000 lt. jako wynagrodzenie za prowadzenie metryk. Pozostała część zaoszczędzonej w ten sposób sumy ma być przeznaczona na prace kolonizacyjne i na zapomogę dla samorządów. Pos. J o k a n t a s / u.s./nie wierzy zapewnieniom lewicy, że celem zmiany jesz oszczędność Kto śledzi prasę, kto pracuje w tej sali od Sejmu Ustawodawczego, temu nie mogą być obce właściwe pobudki, rządzące ludowcami: chęć skrępowania religji.

Pos. T a u r a s k a s / ch.dem/ Kwestja jest zbyt poważną, by rozważać ją o g.2 w nocy, kiedy posłowie są znużeni. Oszczędności tu niema żadnej, bo odebrane od duchowieństwa sumy mają być zużyte na inne cele. Właściwym celem zmiany, chociaż do tego autorzy jej się nie przyznają, jest chęć zburzenia duchowieństwa. Jeżeli zaś jest inaczej, to należy kwestję tę odroczyć do chwili obrad ogólnych nad budżetem i wtedy rozwiązać ją łącznie z kwestją fundacji kościelnych.- Pos. K a r w i a l i s / ch.dem/podkreśla wychowawcze znaczenie Kościoła. Pozatem narzucenie kościołowi obowiązku prowadzenia dla państwa metryk mówca uważa za łamanie praw osoby prawnej jaką jest Kościół.-

Pos. W o l d e m a r a s: Coś dziwnego: wszystkie najważniejsze kwestje- deklaracja, interpelacja, teraz sprawa wynagrodzenia duchowieństwa -są rozważane zawsze po całonocnej pracy. Stosunek państwa do Kościoła należy ustalić, należy wyjaśnić. Omawiany projekt będzie miał skutki wręcz przeciwne: bardziej jeszcze stosunek ten zagmatwa - bo naruszy obecne status quo, a nie oddzieli ustawowo Kościoła od państwa.-

Trzeba wystrzegać się wywołania walki religijne, nie można pozwolić, by z Sejmu wyszło hasło: Ja bronię Kościoła - i - Ja zwalczam Kościół" bo może to być niebezpieczne dla państwa, a niegodni tego ludzie mogą otrzymać aureolę męczeństwa za wiarę. W rozpalonym tu ogniu Kościół nie zginie - jest on zbyt potężny, lecz możemy zginąć my. jako państwo.-

Po przemówieniu pos. Woldemarasa o g.3½ w nocy ludowcy składają wniosek zakończyć posiedzenie i następne wyznaczyć w piątek. Propozycja ta wywołuje oburzenie prawicy. Wybucha okropny hałas: obie strony nie szczędzą sobie epitetów. Marszałek zarządza głosowanie: wniosek ludowców, zostaje większością 30 gł. przeciw 24 odrzucony. Szereg posłów zrzeka się głosu. Przemawia tylko pos. Stepanowiczus/ch.dem/ i referent pos Kwieska/lud/.

Na żądanie grupy posł. z prawicy głosowanie nad projektem jest tajne.-W głosowaniu bierze udział 77 posłów. Za przyjęciem projektu w I czyt. opowiada się 35.przeciwko 36. Powstrzymuje się 6. Projekt zostaje odrzucony. Po obraniu komisji budżetowo-wojskowej i ustaleniu terminu rozpoczęcia następnej sesji na dz. 24.IX., posiedzenie i pierwsza sesja III Sejmu zostaje 22 b.m. o g. 4 m.15 rano zamknięta.-

~~ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.~~

R e f o r m y w z a k r e s i e o ś w i a t y n a L i t w i e.-

" Lietuva" Nr. 161 z 22/VII- r.b. Wywiad z Ministrem Oświaty prof. Czepinskisem . Streszczenie:

Reformy w zakresie oświaty na Litwie mają na celu przystosowanie wszystkich szkół do dzisiejszych wymagań życiowych. Do szkółek elementarnych zostanie wprowadzona nauka rzemiosł i gospodarstwa . Szkoła niższa zostanie połączona z elementarną , dla stworzenia zagranicznego typu 6-7 klasowej szkoły elementarnej. Gimnazjów jest na Litwie zawiele . Zdaniem p. Ministra wystarczyłyby 2 dobre gimnazja klasyczne , resztę zaś należałoby znieść na realne lub handlowe. Do szkół zamierza się dalej , wprowadzić obok gimnastyki, gier i sportu , także pracę fizyczna / slojd/. Pozatem zostanie zwiększona liczba gimnazjów , kursów i księgarni dla dorosłych.-

Dla przeprowadzenia wzmiankowanych powyżej reform , potrzebny jest kontyngent odpowiednio wyszkolonych pedagogów . W ytm celu odpowiednio się zreformuje obecne seminarja nauczycielskie . W razie potrzeby powstaną nowe seminarja . Przy uniwersytecie wypadnie być może stworzyć osobny wydział pedagogiczny oraz osobne kursy dla nauczycieli ludowych, dla zapoznania tych ostatnich z najnowszymi wynikami wiedzy.

Z pośród wyszczególnionych reform, niektóre będzie można zacząć przeprowadzać już bieżącej jesieni. Inne będą wymagały dłuższego czasu . Tak np. powszechne nauczanie da się wprowadzić dopiero po jakich 10 latach .-

Przy Ministerstwie zamierza się stworzyć Radę Pedagogiczną do której , obok przedstawicieli m-stwa, weszliby przedstawiciele nauczycielskich związków zawodowych oraz eksperci - pedagodzy. Do zadań tej Rady należałoby również rozpatrywanie projektów reform.

Wreszcie zamierza się również stwożyć Radę Artystyczna , złożoną z przedstawicieli rozmaitych działów sztuki. Zadaniem tej Rady będzie opracowywanie projekzów ustaw , dotyczących sztuki , śledzenie za rozwojem sztuki rodzimej i obcej oraz wyrażanie swej kompetentnej opinji w sprawach sztuk pęknych.-

L i e t u v a o z m i a n i e u s t a w y p r a s o w e j.

" Lietuva" Nr. 149 Artykuł p.t. " Ustawa prasowa"

Streszczenie:

Wolność prasy jest dziś jednym z podstawowych praw obywatela . Znaczenie prasy jest olbrzymie , jak w dziedzinie oświaty , tak i w dziedzinie uspołeczniania i unarodowiania mas.- Wolność prasy jest niezbędną również dla porozumiewania się posłów sejmowych z ich wyborcami.- Jak każde prawo nie jest nieograniczonem. Przez słowo drukowane można wyrządzić wielkie

szkody tak państwu, jak i poszczególnym osobom, dlatego też winnych pociągnąć do odpowiedzialności. Przekroczenia tego rodzaju zna większość kodeksów karnych wszystkich państw. Odpowiedzialność za przestępstwa prasowe tylko wówczas nie przeczy wolności słowa i prasy, gdy winnych pociąga się do odpowiedzialności w drodze sądowej.- Przyjęta przez II Sejm w dn. 20 VI.1925 r. zmiana ustawy prasowej zbyt daleko idące uprawnienia w tej dziedzinie nadawała władzy administracyjnej. Praktyka roczna wykazała, że stosowanie tej ustawy w jej nowem brzmieniu prowadzi do cenzury prewencyjnej. Sprzeczność tej ustawy z wytycznymi naszej konstytucji nie rzucała się w oczy jedynie z powodu obowiązującego dotychczas na większej części terytorjum Litwy stanu wojennego.-

Nowy rząd po zniesieniu stanu wojennego chce wyłączyć te sprawy z pod kompetencji władzy administracyjnej przekazując je sądom.- Projekt rządowy przewiduje pociąganie do odpowiedzialności za przestępstwa prasowe tylko przez prokuratora Sądu Okręgowego.- Jedynie w miejscowościach gdzie niema przedstawiciela urzędu prokuratorskiego te funkcje zastępczo mają pełnić naczelnicy powiatów.-

Projekt rządowy chce przywrócić prasie te prawa, z których korzysta ona w większości kulturalnych państw.

T r e ś ć z m i e n i o n e j p r z e z s e j m w d n i u 8 l i p c a br. u s t a w y p r a s o w e j j e s t n a s t ę p u j ą c y :

Sprawy z powodu przestępstw prasowych wszczyna naczelnik miasta i powiatu, lub powiatu albo też urząd prokuratorski.- Prokurator Sądu Okręgowego, wszczynając śledztwo, ma prawo wstrzymać rozpowszechnienie odbitych egzemplarzy pisma perjodycznego lub nieperjodycznego lub też dalsze ich drukowanie. Takie polecenie wstrzymania wykonywane jest niezwłocznie, lecz jednocześnie winno być zakomunikowane Sądowi Okręgowemu, który na najbliższem swym posiedzeniu gospodarczym zarządzenie to albo zatwierdza, albo uchyla. Następnie sprawę rozpoznaje ten sąd, do którego właściwości ona należy.-

Taki jest porządek wstrzymania i rozpowszechniania druku tych perjodycznych wydawnictw, których redaktorzy nie odpowiadają wymaganiom § 19 niniejszej ustawy.-

S t o s u n k i T a u t i n i n k ó w z o b e c n ą w i ę k s z o ś c i ą r z ą d o w ą .-

"Lietuvis" w Nr. 25, podaje obszerny artykuł p. Voldemarasa w którym znajdujemy opis prób stworzenia większości sejmowej łącznie z "Tantininkami".-

Bezpośrednio po ogłoszeniu wyniku wyborów, frakcja "tautininków" zwróciła się do leader'ów frakcji "tautininków" z wnioskiem, żeby ta ostatnia jako najliczniejsza zwołała na naradę wszystkie frakcje z byłej pozycji, przyczem wyjaśniłoby się czy wszystkie te frakcje zdołały by stworzyć koalicję. Dnia 21/V r.b. komitet "liaudininków" istotnie zaprosił frakcję "tautininków" do wzięcia udziału w tworzeniu rządu koalicyjnego. Nazajutrz 22/V. p. Smetona w imieniu Związku Tautininków" przesłał do komitetu "liaudininków" pismo, w którym tłumaczy, że może przyłączyć się do koalicji dopiero po wyjaśnieniu programu i składu nowego rządu. Na pismo te, udzielił komitet "liaudininków" 26/V odpowiedzi, nadsy-

szkody tak państwu, jak i poszczególnym osobom, dlatego też winnych pociągnąć do odpowiedzialności. Przekroczenia tego rodzaju zna większość kodeksów karnych wszystkich państw. Odpowiedzialność za przestępstwa prasowe tylko wówczas nie przeczy wolności słowa i prasy, gdy winnych pociąga się do odpowiedzialności w drodze sądowej.-

Przyjęta przez III Sejm w dn. 30.VI.1925 r. zmiana ustawy prasowej szła daleko idące uprawnienia w tej dziedzinie nadawała władzy administracyjnej. Praktyka jednak wykazała, że stosowanie tej ustawy w jej nowem brzmieniu prowadzi do cenzury prewencyjnej, sprzecznej z ustawą z wyborczymi naszej konstytucji nie rzucaliśmy pracy jedynie z powodu obowiązującego dotychczas na większej części terytorjum Litwy stanu wojennego.-

Nowy rząd po zniesieniu stanu wojennego chce wyjąć sprawy z pod kompetencji władzy administracyjnej, przekazując je sądom.- Projekt rządowy przewiduje pociąganie do odpowiedzialności za przestępstwa prasowe tylko przez prokuratora Sądu Okręgowego.- Jedynie w miejscowościach gdzie niema przedstawiciela urzędu prokuratorskiego te funkcje zastępczo mają pełnić naczelnicy powiatów.-

Projekt rządowy chce przywrócić zniesione prawa, z których korzysta ona w większości kulturalnych państw.

T r e ś ć   z m i e n i o n e j   p r z e z   S e j m   d n i a
5   l i p c a   b r.   u s t a w y   p r a s o w e j   j e s t   n a s-
t ę p u j ą c y :

Sprawy z powodu przestępstw prasowych wszczyna naczelnik miasta i powiatu, lub powiatu albo też urząd prokuratorski - Prokurator Sądu Okręgowego, wszczynając śledztwo, ma prawo wstrzymać rozpowszechnienie będących zeznaniem egzemplarzy pisma periodycznego lub nieperjodycznego, lub też dalsze ich drukowanie. Takie postępowanie wstrzymania wykonywane jest niezwłocznie, lecz jednocześnie winno być zakomunikowane Sądowi Okręgowemu, który na najbliższem swym posiedzeniu rozpatruje zarządzenie to albo zatwierdza, albo uchyla. Następnie sprawę rozpoznaje ten sąd, do którego właściwości ona należy.-

Taki jest porządek wstrzymania i rozpowszechniania druku tych perjodycznych wydawnictw, których redaktorzy nie odpowiadają wymaganiom § 19 niniejszej ustawy.-

S t o s u n k i   T a u t i n i n k ó w   z   o b e c n ą   w i ę-
k s z o ś c i ą   s e j m o w ą .-

"Lietuvis" w Nr. 25. podaje obszerny artykuł p.Tolišiusa, w którym zaznaczony opis prób stworzenia większości sejmowej łącznie z "tautininkami".-

Bezpośrednio po ogłoszeniu wyników wyborów, frakcja "Wyzwolenie" zwróciła się do "Lud.Ludu" i do frakcji tautininków z wnioskiem, żeby te ostatnie jako najliberalniejsze wskazała na narodzie wszystkie frakcje z byłej opozycji, przyczem wyjaśniłoby się czy wszystkie te frakcje zdołałyby stworzyć koalicję. Dnia 21/V r.b. komitet "Tautininków" jednak nie zaprosił frakcje "tautininków" do wspólnego udziału w tworzeniu rządu koalicyjnego. Następnie 22/V r.b. Smetona w imieniu Związku Tautininków przesłał do Komitetu "Tautininków" pismo, w którym stwierdzał, że mogą przyłączyć się do koalicji dopiero po wyjaśnieniu programu i składu nowego rządu. Na pismo to, udzielił komitet "Tautininków" 26/V odpowiedzi, nadsy-

łając ogólny program i oświdczając, że podczas narady zostaną omówione kwestje programu, warunki koalicji oraz skład nowego gabinetu. Narady się rozpoczęły, jednakże do rozpatrywania programu nie doszło. Dla " tautininków " wytworzyła się od samego początku trudna sytuacja: w prasie ukazały się wiadomości, że socjaldemokraci wręczyli "liaudinkom " jakiś protest przeciwko zapraszaniu" tautinków" do koalicji. " Liaudininkowie jednak nic o tym proteście nie wspominali i swego zaproszenia nie cofnęli. Samym więc " tautininkom" wypadło conajrychlej sytuację wyjaśnić. Po porozumieniu się co do składu prezydjum sejmowego, wysunęli " tautininkowie" kwestję protestu socjaldemokratów.-Okazało się, że protest taki istnieje. Wobec tego"tautininkowie" postanowili nie uczęszczać dalej na narady koalicji, o czem zakomunikowali p. Sleżewicziusowi w sposób następujący:

Do Wielm.p. Michała Sleżewicziusa.

Odbyło się u Pana kilka narad przedstawicieli tych grup, które stały w opozycji względem b. rządu. W ubiegłą niedzielę pytaliśmy się na naradzie, czy prawdą jest, że socjaldemokraci protestowali przeciwko udziałowi "Tautininków" w tworzeniu nowego rządu. Przedstawiciele socjaldemokratów zapytanie nasze pominęli milczeniem. Nic nie odpowiedzieli oni nietylko na naradzie porannej lecz i na wieczornej, przyznając się tym samem, że protest ich istotnie był wysuwany. Nie chcąc Panów krępować w naradach z Pańskimi najbliższymi przyjaciółmi nie będziemy mogli nadal brać udziału w podobnych naradach, zwłaszcza, że z pośród innych grup zaproszenie otrzymaliśmy tylko ze strony partji " Ukininków" / rolników/ i Polaków. Jednakże ani dzięki tym zaproszeniom, ogólnej narady nawet wieczorem nie było. O ileśmy zaś zauważyli, układano się z każdą / frakcją/ osobno.-

W imieniu frakcji tautininków

prof. Woldemaras.

Kowno, 20 czerwca, 1926 r.

Protest socjaldemokratów wytknął " tautininkom"drogę, jakiej mają się trzymać.- Protest ten wykazał np., że Smetona zostawszy kontrolerem państwa nie miałby za sobą większości sejmowej.-

" Liet. Żin." o rewelacjach w sprawie szafowania groszem publicznym przez b. premjera Bistrasa.-

" Liet. Żin." Nr. 164 z 21/VII r.b. Artykuł p.t. "Wstyd.."

Streszczenie:

Jak było do przewidzenia, odpowiedź premjera Sleżewicziusa na interpelację w sprawie bezprawnego szafowania groszem publicznym przez b. gabinet ministrów, okazała się długim wykazem całego szeregu faktów i liczb, z których należałoby sporządzić akt oskarżenia przeciwko członkom b. rządu. Fakty te i liczby mówią same za siebie. B. premjer Bistras zdążył wyekspensować do 15/VI.rb. przeszło 95% ze swych sum dyspozycyjnych w wysokości 1-go milj. lit.-

Podobne, przekraczające wszelkie normy szafowanie groszem publicznym miało głównie na celu subsydjowanie organizacji klerykalnych i poszczególnych jednostek z bloku chrz. dem. Subsydja skarbowe szły nietylko na takie organizacje jak T-wo S-tej Żyty czy S-go Jakóba, lecz wprost na partje polityczne jak Darbo- Federacja, Związek Osadników itp. W licznych wypadkach niepodobna nawet ustalić, kto w rzeczywistości z pieniędzy skarbowych korzystał. Najciekawszą jednak pozycją w długim wykazie bezprawnych subsydjów jest zakup pastorałów dla nowych biskupów oraz kosz-

ty bicia
medali bronzowych na pamiątkę stworzenia prowincji kościelnej na Litwie ". Wbrew zapewnieniom więc b. Ministra Spraw Zagran. Reinysa, że stworzenie prowincji kościelnej dokona się bez żadnego uszczerpku dla państwa, wychodzi obecnie na jaw, iż wmięszanie się Watykanu do wewnętrznych spraw Litwy kosztowało skarb litewski spore sumy.-
Wstyd państwu na którego czele mogli stanąć jego ideowi wrogowie.-

"Rytas" w obronie rzekomo zagrożonego katolicyzmu.-

"Rytas" Nr. 155 z 15/VII r.b. Artykuł b. premjera Bistrasa p.t." Zwiastuny walki". Streszczenie:

Nowy rząd zadeklarował, że potępiając metody rzadzenia rządu dawnego, będzie się starał wyprowadzić kraj na nowe drogi ku lepszej przyszłości. Deklaracja nowego rządu, głosi, między innemi, że popierane będą neutralne banki i neutralne organizacje. Innemi słowy rząd będzie popierał te organizacje, na których czele stoją ludzie z obecnej większości sejmowej, będący jednocześnie przeciwnikami religji. Oznacza to początek walki przeciwko kulturze katolickiej / nowy" kulturkampt", podjęty za przykładem Bismarka/. Potwierdzają to również kilkakrotne zapewnienia nowego ministra oświaty o zamierzonem usuwaniu polityki ze szkoły.- Pod nazwą " Polityki w szkole "-podciaga nowy rząd jednakże publiczne wyznawanie i obronę zasąd religji przez katolickie zwiazki młodzieży jak np.ateitininkowie /" przyszłościowcy"/. Walka więc z religją, zwłaszcza z religją katolicką, nie zaś z polityka w szkole, jest przedmiotem oświadczeń nowego ministra oświaty. Nie koniec na tem. W ostatnich dniach zgłosili ludowcy projekt ustawy, która pozbawia księży uposażenia. Jest to już wyraźne wystąpienie przeciwko katolikom.- Względy oszczędnościowe kroku tego nie usprawiedliwiają, gdyż autorzy projektu sami p proponują zużycie cofniętych kościołowi kredytów na inne cele. Skarb więc tak czy inaczej będzie musiał wydać : 700.000 lit. -
Wszystkie powyższe objawy są zwiasnunami blizkiej walki przeciwko katolikom na Litwie. Walka taka może okazać się dla państwa zgubną.-

Protest opozycji przeciwko rzekomej stronniczości marszałka sejmu

" Rytas" Nr. 158 z 18/VII rb. " Oświadczenie frakcji chrz. dem. i Uk. Saj. pod adresem prezydjum sejmu".-

Nowa większość sejmowa wprowadziła na posiedzeniach sejmowych prawdziwy system połajanek. Dnia 17/VI.r.b. frakcja Ukin. Saj. wystusowała w tej sprawie do Prezydjum Sejmu protest. Jednakże nie odniosło to skutku. Prezydjum Sejmowe wcale nie reaguje na wyrażenia w rodzaju " obłudnicy, faryzeusze, mordercy i t p. i t p." , jakiemi wciaż, podczas swych przemówień, posłowie z większości sejmowej się posługują.- Natomiast prezydjum sejmu uznało za konieczne usunięcie pos. Krupowiczuisa z 3-ech posiedzeń za to, że w sprawie postępku ministra oświaty z p. Girą / wyższy urzędnik m-stwa/ oświadczył : " P. minister mógł mu wyznaczyć inne stanowisko, lecz nie wyrzucać na bruk bez kawałka chleba i nawet bez zwykłej odprawy miesięcznej. Jest to postępek człowieka niehonorowego".
Wzmiankowany postępek niezależnie od tego, czy zro -

dził się on xxixxxxx z własnej inicjatywy czy też inspirowany był z góry, kwalifikujemy jako istotnie niehonorowy. Prezydjum Sejmu zaś, stosując wcsposób nierówny środki dyscyplinarne, postępuje stronniczo, obniża autorytet sejmu i odbiera możność normalnej pracy.-

Protestujemy przeciwko podobnemu postępowaniu prezydjum sejmowego.-

Podpisało:

Bistras, Karwelis, Dagilis, Stulginskis, Szmulksztis, Ładygowa, Szymutis - Masiluinas, Eudziulajtis, Gwildisowa.-

Protest Darbo - Federacji przeciwko wydaleniu ks. Krupawiczuisa z 3-ech posiedzeń Sejmu.- " Rytas " Nr. 158.-

Na zgromadzeniu przedstawicieli kowieńskiej grupy Darbo- Federacji z dn. 17/Vll r.b. rozpatrywany był incydent sejmowy z ks. Krupowiczuisem, poczem powzięto następującą rezolucję:

a/ pos. Krupowiczuis bronił słusznych praw urzędników, zwalnianych bez należnej rekompensaty.-

b/ pos. Krupowiczuis nie użył wyrazów obraźliwych / wyrażenie " człowiek niehonorowy" do wyrażeń obraźliwych się nie zalicza / ani też połajanek.-

W związku z powyższem, protestujemy przeciwko bezprawnemu postępkowi obecnej większości sejmowej z pos. Krupowiczuisem, zaś poszkodowanemu wyrażamy serdeczne współczucie.

Zarząd Biura Centralnego.

Ocena działalności pierwszej Sesji Sejmowej przez trzy organy litewskie

" Socjaldemokratas " Nr. 29 z 22/Vll.r.b. Artykuł p.t. Po zakończeniu sesji sejmowej ". Streszczenie:

Rezultat półtoramiesięcznej pracy nowego sejmu przedstawia się jak następuje: zniesiono stan wojenny. Przyjęto ustawę o amnestji politycznej. Zniesiono ograniczenia swobody prasy i zebrań. Wniesiono poprawki do ustawy o kasach chorych oraz do ustawy o reformie rolnej. Przejrzano naprędce budżet tegoroczny, zredukowano względnie skreślono niektóre pozycje wydatkowe, stwarzając w ten sposób niewielkie rezerwy pieniężne na najbliższe potrzeby.- Z rezerw tych asygnowano 1 milj. lit- na organizację robót publicznych. Rozpatrywano cały szereg interpelacji.

Nowy rząd również nie zasypia gruszek w popiele. Wytoczono i przekazano prokuraturze cały szereg nowych spr spraw i wznowiono sprawy dawne. Przeprowadza się " oczyszczanie" aparatu państwowego z oddanych reakcji i gwałtowi jednostek. Toczy się walkęz zakorzenionem łapownictwem, samowolą i. t. p.

Jednem słowem, we wszystkich dziedzinach życia państwowego wre intensywna, twórcza praca.

" Rytas" Nr. 162 z 23/Vll rb. Artykuł p.premjera Bistrasa p.t."Po mzakończeniu sesji sejmowej." Streszczenie:

Społeczeństwo litewskie, a zwłaszcza szersze, nieuświadomione jego masy, spodziewały się, iż wraz ze zmianą Sejmu

i rządu, nastąpią jakieś wielkie zmiany na lepsze w całym kraju . Tymczasem spotykać je zaczyna zawód. Dość wspomnieć o pracach nowego sejmu. Ustawa o amnestji, zwalniajac z więzienia przestępców politycznych , zagraża bezpieczeństwu państwa . Ujemne w skutkach okaża się też niewątpliwie ustawy o zniosieniu stanu wojennego i kary śmierci, gydż za pewniają większą bezkarnoś aktom terorystycznym . Nowa ustawa o zebraniach do podniesienia poziomu kulturalnego z pewnośią się nie przyczyni , zaś zmiana ustawy prasowej sytuacji prasy właściwie nie zmienia. Sejm zmarnował wiele czasu na próżne oskarżenia i sensacje . Zmiany budżetu noszą raczej charakter buchalteryjny i nie wskazuja wyjścia z trudneści finansowych .-

Wszyskie te objawy budzą niepokój. Pożądaną by była na przyszłej sesji większa powaga i większe przygotowanie sfer rzadzacych do roztrzygania spraw państwowych .

"Darbininkas" Nr.30 z 25 / 111 rb. Artykuł p.t. " Gdy sejm rozjeżdża się na ferje.....".- Streszczenie:

Cała półtoramiesięczna działalność nowej większości sejmowej zasługuje jedynie na nazwę roboty destrucyjnej Nic pożytecznego nie zdziałano . Sejm wypuścił na wolność całą armję przestępców / ustawa o amnestji/.- Rząd zdążył już wydalić cały szereg wykwalifikowanych urzędników jedynie za katolickie przekonania. Otworzono ponownie urągająca względom zdrowotnym rzeźnię miejską. Zniesionom stan wojenny, co niewątpliwie pociągnie za sobą szkodliwe nastepstwa. Zmieniono ustawę o zebraniach. Jest to krokiem wstecz w pracy nad pomniesieniem kultury społecznej. Zaniedbano interesy litewskości w kłajpedzie. Nic nie uczyniono dla poprawy bytu robotniczego. O pożyczkach i zaponogach dla osądników głucho..

Jednym słowem, powyższy przegląd rzuca smutne światło na robotę socjalistów.-

A r t y k u ł b. m i n i s t r a o ś w i a t y w s p r a w i e c z y n i o n y c h m u z a r z u t ó w .-

" Rytas" Nr. 166 z 28/Vll r.b. Artykuł b. ministra Oświaty Jakantasa p.t. " Trudno uwierzyć ".- Streszczenie:

Spory partyjne na Litwie oddawna już przybrały zbyt ostre formy . Oczernia się nietylko poszczególne part je polityczne lecz nawet jednostki . Między innemi, zamieścily " Liet. Zin". w ostatnich dniach oszczerczy artykuł pod adresem b. ministra oświaty Jokantasa , za rzucając mu wydalenie w swoim czasie ze służby całego szeregu nauczycieli ludowych rzekomo za przekonania polityczne. W rzeczywistości rzecz działa się inaczej.-

Wydana w r.ub. zmiana ustawy o nauczycielstwie ludowem przekazała nominację nauczycieli samemu m-stwu oświaty.- Dnia 31 /Xll 1925 dobiegł kresu 3-letni termin , udzielony nauczycielom ludowym nie posiadającym odpowiedniego cenzusu, dla nabycia go. Dla sprawdzenia cenzusu ,wydało m-stwo inspektorom szkolnym rozporzadzenie nadesłania do Kowna dokumentów i świadectw nauczycielskich .- Dla przejrzenia tych ostatnich stworzono przy ministerstwie specjalną komisję cenzusową. W wyniku prac komisji wyszło na jaw , że całe mnóstwo nauczycieli ludowych nie posiada wymaganego cenzusu względnie praktyki . Wszystkich tych nauczycieli należało niezwłocznie zwolnić.-

Nieprawdą więc jest , jakoby b. minister oświaty wydalał ze służby nauczycieli za ich przekonania polityczne . Komisja cenzusowa opierała się jedynie na dostarczonych dokumentach. Zwalnianie zaś dokonywało się na

mocy orzeczenia Komisji i atestacji odnośnego inspektora szkolnego.-

Trudno uwierzyć przeto, ażeby oszczerstwa tak oczywistne pochodziły z organu wielkiego stronnictwa "liaudininków".-

"Liet. Žinios" o stosunku państwa do kościoła.-

"Liet. Žinios" Nr. 167 z 24/Vll r.b. Artykuł p.t. "Prawica się wypowiedziała".- Streszczenie:

Dnia 21/Vll. r.b. rozpatrywał Sejm projekt ustawy o cofnięciu zapomóg klerowi a użycie ich na potrzeby rolnictwa. Sprzeciwiający się projektowi posłowie z prawicy /Jokantas, Tuarauskas, Karwelis i t.p./, grozili między innemi, że w razie przejścia projektu, księża nie będą prowadzili ksiąg metrykalnych.- Pogróżka ta otworzyła sejmowi oczy na istotne tendencje kleryków.-

W związku z tem należałoby również wysunąć projekt ustawy o uregulowaniu kwestji prowadzenia ksiąg metrykalnych, ażeby obywatele, na wypadek sprzeciwu kleru prowadzenia ksiąg, nie znaleźli się istotnie w trudnej sytuacji.-

W ogóle zauważyć należy, że dnia 21/Vll.r.b. poruszoną została ogólna kwestja stosunków między państwem a kościołem / ewentualna separacja /.-

"Lietuvis" o niekulturalności litewskiej.-

"Lietuvis" Nr. 29 z dnia 23/Vll r.b. Artykuł p.t. "Porro unum est necessarium".- Streszczenie:

W życiu politycznem i społecznem Litwy, uderza na każdym kroku brak kulturalności. Zarówno artykuły prasowe jak też przemówienia sejmowe czy wiecowe są jedną brudną polemiką, jednym stekiem wymyślań i wyzwisk. Co dziwniejsza, sami przeciwnicy polityczni wyrzucają sobie nawzajem brak kulturalności czy etyki, stosując w ten sposób dwie miarki. Dzisiejszej inteligencji litewskiej i to zarówno starszym jej przedstawicielom, jak też młodszym istotnie zbywa na kulturalności.- Główną przyczyną tego należy upatrywać w braku odpowiedniego wychowania. Dobrze jeszcze, gdy taki przeciętny inteligent litewski, który z chaty rodziców swych nie wyniósł absolutnie nic, dostanie się w okresie swej szkolnej nauki, do jakiejś inteligentniejszej rodziny. Należało to jednak i należy do wypadków sporadycznych.-

Przeważnie taki gimnazjasta czy student mieszka przy jakiejś dewotce o nizkim poziomie kulturalnym i towarzyskim. Starsza znów generacja inteligencji litewskiej kształciła się przeważnie w Rosji i to w okresie tołstojowskiej chłopomanji, kiedy wszelkie " przeżytki "kultury towarzyskiej były wśród studenterji rosyjskiej w pogardzie. Czem zaś skorupka za młodu nasiąknie tem obecnie traci.- Drugą przyczyną braku kulturalności wśród inteligencji litewskiej są słabe, zasady etyczne. U starszego pokolenia, wzrosłego wśród skrajnego materjalizmu i deprawujących wpływów rosyjskich, fakt ten daje się jeszcze wytłumaczyć. Dziwnie jednak razi ten objaw wśród młodych inteligentów, zwłaszcza wśród tych, którzy mieli możność kształcenia się na Zachodzie -zagranicą.-

Trzecią wreszcie przyczyną jest stosunkowo płytkie zagłębianie się w istotę nauki i zbytnia specjalizacja poszczególnych nauk, nie połączonych jakąś mocniejszą więzią etyczną.-

mocy orzeczenia Kościoła i stanowiska odnośnego inspektora szkolnego.-

Trudno uwierzyć przeto , ażeby oszczerstwa tak oczywiste pochodziły z organu wielkiego stronnictwa liaudininków.-

"Liet. Žinios" o stosunku państwa do kościoła.-

"Liet.Žinios" Nr.167 z 24/VII r.b. artykuł p.t."Prawda się wypowiedziała".- Streszczenie:

Dnia 21/VII. r.b. rozpatrywał Sejm projekt ustawy o [illegible] zapomogach [illegible] na potrzeby religijne. Sprzeciwili się [illegible] posłowie oraz prawicy [illegible] Tuskaniks [illegible] , gromadząc między innemi, że w razie [illegible] kościoła [illegible] prowadzili [illegible] materjalnych [illegible] oświaty [illegible] na [illegible] tendencje [illegible]

W związku z tem należałoby [illegible] projektu ustawy o uregulowaniu kwestji [illegible] kościelnych, [illegible] na wypadek [illegible] prowadzenia [illegible] się istotnie w trudnej sytuacji.-

W ogóle zauważyć należy, że [illegible] 21/VII.r.b. poruszona została ogólna kwestja stosunków między państwem a kościołem / ewentualna separacja /.-

"Lietuvis" o niekulturalności litewskiej.-

"Lietuvis" Nr. 29 z dnia 23/VII r.b. Artykuł p.t. "Porro unum est necessarium".- Streszczenie:

W życiu politycznem i społecznem Litwy uderza na każdym kroku brak kulturalności. Zarówno artykuły prasowe jak też przemówienia sejmowe czy wiecowe są jedną tyradą [illegible] jednym stekiem wymysłów i wyzwisk. [illegible] przeciwników politycznych. [illegible] brak kulturalności [illegible] w ten sposób [illegible] inteligencji litewskiej i to zarówno star[illegible] przedstawicieli jak i młodszym istotnie żywa na [illegible] przyczynę tego należy upatrywać w braku odpowiedniego wychowania. Należy jeszcze, gdy tak przeważnie inteligencja litewska [illegible] z chaty rodziców swych nie wyniosła [illegible], nie dostawała się w okresie swej szkolnej nauki do jakiejś inteligentnej rodziny. Należało to jednak i należy do wypadków sporadycznych.-

Przeważnie też [illegible] student mieszka [illegible] pracy, jakiejś [illegible] kulturalnym i to [illegible] generacja inteligencji litewskiej [illegible] się przeważnie w Rosji i to w okresie tołstojowskiej chłopomanji, kiedy wszelkie przeżytki "kultury towarzyskiej" były wśród studenterji rosyjskiej w pogardzie. Czem zaś skorupka za młodu nasiąknie tem obecnie trąci.- Druga przyczyną braku kulturalności wśród inteligencji litewskiej są słabe zasady etyczne. U starszego pokolenia , wyrosłego wśród skrajnego materjalizmu i deprawujących wpływów rosyjskich , fakt ten daje się jeszcze wytłumaczyć. Dziwnie jednak razi ten objaw wśród młodych inteligentów , zwłaszcza wśród tych, którzy mieli możność kształcenia się na Zachodzie - zagranicą.-

Trzecią wreszcie przyczyną jest stosunkowo płytkie zagłębianie się w istotę nauki i zbytnia specjalizacja poszczególnych nauk, nie połączonych jakaś mocniejsza więzią etyczną.-

VI. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.-

Artykuł b. premjera Bistrasa z powodu skargi Kłajpedzian.-

" Rytas " Nr. 152 -artykuł p.t. " Konwencja , Liga Narodów i Sejmik " . Streszczenie:

Entanta , oddzielając od Niemieć kraj Kłajpedzki z motywów łotewskości tej ziemi , wcale nie miała zamiaru kraju tego oddać Łotwie , albowiem nie miała zamiaru i nie chciała jej wskrzeszać . Gdy okoliczności faktyczne niespodziewanie pokrzyżowały plany Entanty , wówczas zaczęła ona wyszukiwać pretekstu aby nie oddać Łotwie tego kraju , wymyślając najprzeróżniejsze kombinacje , nie wyłączając idei wolnego miasta . Lecz fakty i tym razem pomięszały jej karty : powstanie w Kłajpedzie faktycznie kraj ów oddało w ręce Łotwy , a Entanta , choć i niechętnie zniewolona została do pertraktowania z Łotwą co do dalszych losów Kłajpedy .-

Tu się rozpoczęła prawdziwa litytacja . Francja i Polska chciały w tym kraju dać najszersze kompetencje Państwu Polskiemu , pozostawiając Łotwie niepomierny ciężar wszystkich wydatków . Z drugiej strony Niemcy , przeciwstawiając się pragnieniom Polski , chciały pozostawić Łotwie tylko niektóre suwerenne prawa nazewnątrz, nadając miejscowym mieszkańcom / Niemcom/ obszerną autonomję i ustanawiając szerokie prawa Lidze Narodów i tylko nieśmiało , idąc za przykładem Polski , starały się uzyskać w tym kraju prawa wyjątkowe , a nieśmiało dlatego, iż w owym czasie nie spodziewały się powodzenia swych planów.- Anglję obchodziły interesy ekonomiczne i polityczne z nich konsekwencje .Wobec niedojścia do porozumienia się z Ambasadorami , zagadnienie to trafiło do Ligi Narodów i zostało rozwiązane w formie dziś istniejącej konwencji .- Rządowi litewskiemu wypadło ją przyjąć jako " m a l u m n e c e s a r i u m " .-

Konwencja ta nie zadowolniła nietylko Francję i Polskę , które to państwa były zainteresowane w Kłajpedzie także ze względów strategicznych , lecz również są z niej niezadowolone i Niemcy .- Każde z tych państw bez wątpienia ma w tym kraju sprzeczne cele ,lecz wobec nieosiągnięcia ich przez dzisiejszą konwencję , wszystkie je łączy niezadowolenie .- Z tego powodu zrozumiełe jest zadziwiające podobieństwo ich występowania przeciw Litwie tak w prasie , jak w Lidze Narodów i gdzieindziej.-

Po uprawomocnieniu się konwencji niema sposobu na drodze prawnej uzyskać pożądanych uprawnień a przeto pozostaje jedynie droga posunięć politycznych aby w ten sposób wywalczyć faktycznie to, czego nie udało się zamieścić w konwencji. W tym celu zainteresowani nie omieszkali wykorzystać nie tylko organy Ligi Narodów i prasę , lecz również i usługi nielojalnych Niemców Kłajpedzkich.-

Liga Narodów w art.17 wspomnianej konwencji postanowiła przyjmować skargi na niewykonanie konwencji od kogobądź. Przytoczony artykuł uprawnia do tych skarg jedynie członków Rady Ligi Narodów , a nie każdego z mieszkańców lub każdą organizację Kłajpedy. Lecz dzisiejsza polityka możnych tego świata potrzebowała , nie oglądając się na prawo, postąpić inaczej. To też skargi Sejmiku są przyjmowane i środkami Ligi wysyłane jej członkom, nie zważając na to, że mu-

VI. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Artykuł b. premjera Bistrasa z powodu skargi Kłajpedzian.

"Rytas" Nr. 152 artykuł p.t. "Konwencja, Liga Narodów i Sejmik", Streszczenie:

Entanta, oddzielając od Niemiec Kraj Kłajpedzki z motywów złośliwości tej ziemi, wcale nie miała zamiaru Kraju tego oddać Litwie, albowiem nie miała zamiaru i nie chciała jej wzmacniać. Gdy okoliczności faktyczne niespodziewanie pokrzyżowały plany Entanty, wówczas zaczęła ona wyszukiwać pretekstu, aby nie oddać Litwie tego Kraju, wysuwając najprzeróżniejsze kombinacje, nie wyłączając idei wolnego miasta. Lecz fakty i tym razem pomieszały jej karty: powstanie w Kłajpedzie faktycznie kraj od oddało w ręce Litwy, a Entanta, chcąc nie chcąc, zmuszona została do pertraktowania z Litwą co do dalszych losów Kłajpedy.

Tu się rozpoczęła prawdziwa licytacja. Francja i Polska chciały w tym kraju dać najszersze kompetencje Państwu Polskiemu, pozostawiając Litwie niepomierny ciężar wszystkich wydatków, z drugiej strony Niemcy, przeciwstawiając się pragnieniom Polski, chciały pozostawić Litwie tylko niektóre suwerenne prawa nazewnątrz, nadając miejscowym mieszkańcom /Niemcom/ obszerną autonomję i ustanawiając szerokie prawa Ligi Narodów i tylko niemiało; idąc za przykładem Polski, starały się uzyskać w tym kraju prawa wyjątkowe, a niemiało dlatego, iż w owym czasie nie spodziewały się powodzenia swych planów. Anglję obchodziły interesy ekonomiczne i polityczne z nich konsekwencje. Wobec niedojścia do porozumienia się z ambasadorami, zagadnienie to przeszło do Ligi Narodów i zostało rozwiązane w formie dziś istniejącej konwencji. Rządowi litewskiemu wypadło ją przyjąć jako "malum necessarium".

Konwencja ta nie zadowoliła wszystkich: Francję i Polskę, które to państwa były zainteresowane w Kłajpedzie także ze względów strategicznych, również są z niej niezadowoleni Niemcy. W każdym z tych państw zawsze bez wątpienia mają w tym kraju specjalne cele, lecz wobec nieosiągnięcia ich przez istniejącą konwencję, wszystkie te żądzy niezadowolenia... Z tego powodu zrozumiałe jest zadziwiające powodzenie ich wystąpień przeciw Litwie tak w prasie, jak w Lidze Narodów i gdzie indziej.

Po uprawomocnieniu się konwencji, nie mając sposobu na drodze prawnej uzyskać pożądanych uprawnień, a przeto pozostaje jedynie droga posunięć politycznych, aby w ten sposób wyniszczyć faktycznie to, czego nie udało się zamieścić w konwencji. W tym celu zainteresowani nie omieszkali wykorzystać nie tylko organy Ligi Narodów i prasę, lecz również i usługi niełojalnych Niemców Kłajpedzkich.

Liga Narodów w art. 17 wspomnianej konwencji postanowiła przyjmować skargi na niewykonanie konwencji od kogobądź. Przytoczony artykuł uprawnia do tych skarg jedynie członków Rady Ligi Narodów, a nie każdego z mieszkańców lub każdą organizację Kłajpedy, lecz dzisiejsza polityka możnych tego świata potrzebuje, nie oglądając się na prawo, postąpić inaczej. To też skargi Sejmiku są przyjmowane i środkami Ligi wysyłane tej członkom, nie zważając na to, że ma

siałby to uczynić którykolwiek z członków Rady Ligi Narodów w swoim imieniu, na swą odpowiedzialność za prawdziwość faktów wspomnianej skargi i na koszt swego państwa. Sekretarjat mógłby prawnie wysyłać innym członkom Ligi tylko takie oświadczenie, i tylko taka skarga mogłaby się stać przedmiotem obrad Ligi.-

Cztery państwa Ententy przez swych przedstawicieli w Radzie Ligi Narodów prosiły generalnego sekretarza o wniesienie skargi sejmiku na jesienną sesję Rady. Powstaje pytanie, nad czem będzie radziła Rada: przedstawiciele wspomnianych państw w swem liście do sekretarjatu nie wypowiedzieli sie wcale, jak traktują tę skargę; nie wskazali w jaki sposób sami sprawdzili fakty, które z zarzutów wytoczonych rządowi łotewskiemu w skardze sejmiku popierają.- O ile przedstawiciele tych państw, posiadając nadane im przez konwencję uprawnienia stawiania takich zarzutów, z tych uprawnień nie korzystają, to powstaje pytanie, z powodu jakich zarzutów ma rząd Łotewski dawać Radzie wyjaśnienia? Tych własnie zarzutów niema. Zgodnie z konwencją sejmik nie posiada uprawnień do bezpośredniego zaskakiwania rządu Łotewskiego z powodu jej niewykonywania, a przeto z powodu tej skargi rząd Łotewski nie będzie mógł udzielić odpowiedzi członkom Rady do czasu nim jeden z nich nie zaskarży w swoim imieniu naszego rządu. Skargi posłów sejmiku są sprawami wewnętrzemi Litwy i powinny być rozważane przez rząd z Dyrektorjatem.-

Lecz złożenie skargi oraz bezprawnie ustalony porządek przyjmowania zażaleń są to akty wynikające z pobudek nie jurydycznych, lecz politycznych, a przeto tak należy je oceniać.-

Liga Narodów już nieraz wykazała w sprawach litewskich swa niemożność zajęcia ~~xix~~ objektywnego stanowiska. Ameryka widocznie nie bez powodu traktuje ją tylko jako związek europejski, który jestx wykorzystywany przez mocarstwa dla swych celów politycznych.-

Skargę sejmiku, traktować należy jako wykroczenie przeciwko lojalności względem Litwy.- Skarga jest prosta: rząd zbyt mało daje pieniędzy / zamiast 400.000 żąda 1.000.000 litów/, kontroluje wjazd cudoziemców do kraju Kłajpedzkiego / żąda przyznania sobie prawa udzielania wiz/, nie pozwala na sprowadzanie z Niemiec "specjalistów", sprzeciwił się odwołaniu z Rady Portu p. Borcherta, prawidłowo wyznaczonego na 3 lata i temu podobne sprawy. Nie poruszając istoty sporu o niewykonaniu konwencji jasnem nie jest, że formalnie sejmik nie miał prawa posłać taką skargę. Konwencja nie daje im takiego prawa Konwencję podpisał nie sejmik, ani Dyrektorjat, lecz rząd litewski, a z tego powodu niewykonywanie konwencji mogą podnosić jedynie ci, co ją podpisali, co zresztą jest zaznaczone w konwencji.-

Zarówno też jej interpelacja nie należy ani do sejmiku, ani też do Dyrektorjatu, lecz do rządu litewskiego i państw Ententy. Krok ten sejmiku można kwalifikować conajmniej jako wykroczenie przeciw lojalności. Rząd winien będzie to przekroczenie, tę nielojalność odpowiednio ocenić i znaleść środki przypomnienia tym panom o ich obywatelskich obowiązkach, a także przeciąć drogę do podobnych postępków w przyszłości. Przy tej okazji trzeba przypomnieć społeczeństwu, na jaką ironję wobec tych faktów, zakrawa oświadczenie von Grabowa w Sejmie podczas dyskusji nad deklaracją rządu o ich, Niemców, lojalności wobec Litwy: sam on jest jedynie z tych, którzy w sejmiku obecnie tworzą większość, dzięki niestety, zbyt małemu uświadomieniu miejscowych Litwinów.-

Pomijając te środki, które przedsięweźmie rząd dla przywołania do porządku podobnych obywateli, Kłajpedzianie - Litwini powinni pamiętać, iż żaden rząd nie

potrafi w tym kraju ich i Litwy interesy dostatecznie obronić:o ile oni sami swych własnych praw dostatecznie energicznie nie będą bronili. Niemcy kłajpedzcy - heimatbundowcy nie mieli prawa przemawiać w imieniu całego kraju , a tylko we własnym , Niemców imieniu .A wobec tego mogą i przedewszystkiem powinni przemówić miejscowi Litwini. Miejscowi Litwini przez zdobycie kraju przecie nie wszystko zrobili: obecnie należy go utrzymać przy Litwie i wskrzesić w nim ducha przodków - Litwinów.

Te i podobne poczynania Niemców kłajpedzkich wykazały , w jakim stopniu rząd i większość sejmowa będą mogły na nich rachować w tej pracy , zdarzającej ku większemu zjednoczeniu i zbliżeniu tego kraju z Wielką Litwą , oraz przywróceniu temu krajowi ducha jego przodków .-

Broniąc przed Ligą narodów swych wymienionych w konwencji praw rząd nie powinien zapominać , że istotna przyczyna podjętego sporu leży nie w jurydycznych niejasnościach konwencji , lecz w sprzecznych interesach wymienionych państw , których im się nie udało obronić w swoim czasie przy układaniu konwencji , a których mimo to te państwa jeszcze się nie wyrzekły . Rząd powinien postarać się wynaleść przyjaciół Litwy , którzy by w imię prawdy i sprawiedliwości poparli ją w walce z dużo silniejszymi przeciwnikami.-

"Rytas" o stosunku Kłajpedy do nowego rządu.-

"Rytas" Nr. 157 z dn. 17/Vll r.b. Artykuł p.t. "W bagnie".- Streszczenie:

Kłajpedzianie , których przedstawiciele w liczbie 5 stanowią dziś część składową bloku rzadowego, mogą przedładać swe postulaty w sejmie, a nie zwracać się w sprawach wewtętrznych przed forum międzynarodowe.- Tymczasem tak nie jest . Ci sami Niemcy , których p. Sleżewiciusowi udało się skaptować przez różne ustępstwa, jak usunięcie gubernatora Ziliusa , pozwolenie na wydawanie paszportów zagranicznych przez dyrektorjat kłajpedzki , większe subsydja dla kłajpedy , stanowisko 1-go sekretarza sejmu dla posła Kindera / kłajp/.i t d .pozywają dziś państwo litewskie przed sąd między- narodowy. Notabene egoistyczny , antypaństwowy manewr p. Sleżewiczjusa odepchnał od Wielkiej Litwy Litwinów kłajpedzkich Jedyny organ tych ostatnich "Kłajpedos Zinios" / wiadomości kłajpedzkie/ przestał wychodzić. Dzięki polityce p.Sleżewiczuisa , mnożą się na gruncie kłajpedzkim coraz bardziej dla Litwy ujemne objawy .-

P. Sleżewiczius , bratając sie z "heimatbundzistami".ugrzązł w bagno , z którego sam nie widzi wyjścia.

Władze Kłajpedzkie w Kownie. "Elta" donosi Dnia 27 lipca przybył do Kowna prezes Dyrektorjum Kłajpedzkiego p.Simonajtis, przewodniczący Sejmiku p.Kraus oraz posłowie na Sejmik pp. Kisłajtis i Gubba. Tego samego dnia odbyli oni naradę z Prezesem Ministrów i Ministrem Spraw Zagranicznych p.Sleżewiczusem. Tegoż samego dnia delegacja Kłajpedzka z Prezesem Dyrektorjum Kłajpedzkiego p.Simonajtisem na czele wyjechała z powrotem do Kłajpedy. Układy władz centralnych z przedstawicielami autonomicznego kraju Kłajpedzkiego w sprawach finansowych rozpoczna się 9 sierpnia.

Zmiana Gubernatora Kłajpedzkiego. "Elta" podaje, że na początku sierpnia nastąpić mają zmiany na stanowisku Gubernatora kraju Kłajpedzkiego. Na miejsce obecnego ~~Gu~~ Gubernatora p.Zylusa zostanie mianowany p.Żałkauskas. b.Minister Spraw Wewnętrznych.-

potrafi w tym kraju ich i Litwy interesy dostatecznie obronić. Ile oni sami swych własnych praw dostatecznie energicznie nie będą bronili. Niemcy kłajpedzcy - heimatbundowcy nie mieli prawa przemawiać w imieniu całego kraju , a tylko we własnym , Niemców imieniu , wobec tego mogą i przedewszystkiem powinni przemówić miejscowi Litwini. Miejscowi Litwini przez zdobycie kraju przecie nie wszystko zrobili: obecnie należy go utrzymać przy Litwie i wskrzesić w nim ducha przodków - Litwinów. Te i podobne poczynania Niemców kłajpedzkich wykazały , w jakim stopniu rząd i większość sejmowa będą mogły na nich rachować w tej pracy , zmierzającej ku większemu zjednoczeniu i zbliżeniu tego kraju z Wielką Litwą , oraz przywróceniu temu krajowi ducha jego przodków.-

Broniąc przed Ligą narodów swych wymienionych w konwencji praw rząd nie powinien zapominać , że istotna przyczyna podjętego sporu leży nie w jurydycznych niejasnościach konwencji , lecz w sprzecznych interesach wymienionych państw , których im się nie udało obronić w swoim czasie przy układaniu konwencji , a których mimo to te państwa jeszcze się nie wyrzekły . Rząd powinien postarać się wynaleźć przyjaciół Litwy , którzy by w imię prawdy i sprawiedliwości poparli ją w walce z dużo silniejszymi przeciwnikami.-

" R y t a s " o s t o s u n k u K ł a j p e d y d o n o w e g o r z ą d u .-

" Rytas" Nr. 157 z dn. 17/VII r.b. Artykuł p.t. " W bagnie ".- Streszczenie:

Kłajpedzianie , których przedstawiciele w liczbie 5 stanowią dziś część składową klubu rządowego, mogą przedkładać swe postulaty w sejmie , a nie zwracać się w sprawach swych różnych przed forum międzynarodowe.- Tymczasem tak nie jest . Ci sami Niemcy , których p. Sleżewiczusowi udało się skaptować przez różne ustępstwa, jak usunięcie gubernatora Zilliusa , pozwolenie na wydawanie paszportów zagranicznych przez dyrektorjat kłajpedzki , większe subsydja dla Kłajpedy , stanowisko 1-go sekretarza sejmu dla posła Kindera / Kłajp./ i t d , pozywają dziś państwo litewskie przed sąd między- narodowy. Nietórzy egoistyczny , antypaństwowy manewr p. Sleżewiczusa odepchnął od Wielkiej Litwy Litwinów kłajpedzkich Jedyny organ tych ostatnich " Klaipedos Žinios " / wiadomości kłajpedzkie/ przestał wychodzić. Dzięki polityce p.Sleżewiczusa , mnoża się na gruncie kłajpedzkim coraz bardziej dla Litwy ujemne objawy .-

P. Slężewiczius , bratając się z " heimatbundzistami" ugrzązł w bagno , z którego sam nie wiedzi wyjścia.

W ł a d z e K ł a j p e d z k i e w K o w n i e . "Elta" donosi Dnia 27 lipca przybył do Kowna prezes Dyrektorjum Kłajpedzkiego p.Simonaitis, przewodniczący sejmiku p.Kraus oraz uczestnicy na Sejmik pp. Niclajtis i Gubba. Tego samego dnia odbyli oni narady z Prezesem Ministrów i Ministrem Spraw Zagranicznych p.Sleżewiczusem. Tego samego dnia delegacja ta odjechała z prezesem Dyrektorjum Kłajpedzkiego p. Simonaitisem na czele , wraz z powrotem do Kłajpedy. Narady władz centralnych z przedstawicielami autonomicznego kraju Kłajpedzkiego w sprawach finansowych rozpoczną się 9 sierpnia.

Z m i a n a G u b e r n a t o r a K ł a j p e d z k i e g o. "Elta" podaje , że na początku sierpnia nastąpi zmiana na stanowisku Gubernatora kraju Kłajpedzkiego. Na miejsce obecnego p.o. Gubernatora p.Žilinskasa zostanie mianowany p.Zalkauskas, b.Minister Spraw Wewnętrznych.-

X. K R O N I K A . a/ Zagraniczna.-

Z d e m e n t o w a n i e p r z e z s z e f a S z a u l i s ó w i p o g ł o s k a o s z y k o w a n i u s i ę P o l s k i d o w o j n y .- Komunikat Elty. Wobec stale obiegających pogłosek o szykującym się jakoby napadzie Polaków po tamtej stronie demarkacyjnej linji Prezes Związku Strzelców pułk. Daukantas udał się na linję demarkacyjną w celu zbadania na miejscu rzeczywistego stanu rzeczy . W tych dniach pułk. Daukantas powrócił do Kowna.-

Sytuacja na demarkacyjnej linji przedstawia się mniej-więcej w sposób następujący:

Położenie jest naprężone , jednak w żadnym wypadku nie - takim stopniu w jakim przedstawiają nader obfite pogłoski i wiadomości.-

Ruch różnych organizacji polskich na linji demarkacyjnej jest skutkiem słabej sytuacji centralnej władzy w Polsce. Tymczasem wiele aktywności okazują wszelkie elementy agresywne.

Centralny zaś rząd Polski, ukrywając swoją słabość i pragnąc ją zamaskować , dąży do odwrócenia od siebie uwagę społeczeństwa , urzadzając wszelkie wątpliwe podróże w okręgu okupowanym.

Nasze organy bezpieczeństwa pilnie śledzą powyższe pogłoski polskie demonstracje na linji demarkacyjnej , i jeśliby Polacy uczynili próbę wywołania w którembądź jej miejscu konfliktu , są ze swej strony zdecydowane te próby w sposób stanowczy odeprzeć.-

W k o ł a c h d y p l o m a t y c z n y c h . Posłowie litewscy w Moskwie i Genewie p. Bałtruszajtis i dr. Zaunius przybyli do Kowna.-

R e j e s t r a c j a u k ł a d u . Elta. Układ Litwy ze Stanami Zjednoczonemi o wydawaniu przestępców został zarejestrowany w Sekretarjacie Ligi Narodów.-

W i z y t a w ł o s k i e g o d z i e n n i k a r z a.- Dzień Kowieński. Przyjeżdżał do Kowna publicysta włoski pułk. Romanelli, który w celach studjów zwiedza nowe państwa .W Litwie zabawił on kilka dni.-

Z m i a n y w k o n s u l a c i e a m e r y k a ń s k i m.- W kosulacie Stanów Zjednoczonych A.P. w Kownie są oczekiwane w najbliższym czasie zmiany. Na miejsce p. Carlsona konsulem ma być mianowany p. R. w Heingartner , dotychczasowy konsul amerykański w Wiedniu.-/ Elta/.

b/ Kronika gospodarcza.-

N o w y p r o j e k t u s t a w y o p o d a t k u m i e s z k a n i o w y m .- ~~Nowy~~ Zarząd Miasta zwrócił się dn.24 bm. do Ministra Spraw Wewn.p. Pożeły w sprawie wniesienia do Sejmu nowej ustawy o podatku mieszkaniowym. Wedle nowego projektu podatek ma być pobierany od metra kwadratowego.-

~~N o w e p i s m o l i t e w s k i e .- Ukazał się pierwszy numer dwutygodnika litewskiego " Droga walki ". Tygodnik jest organem socjalistów- rewolucjonistów.~~

B i l a n s s k a r b u p a ń s t w a z a I-s z e p ó ł r o c z e r. b . W ciągu pierwszego rb. skarb państwa w Litwie miał 106.270.5. lit. dochodów i 110.328.4 lit wydatków.- / E./

O b r ó t w a l u t n a g i e ł d z i e k o w i e ń s k i e j. Na giełdzie kowieńskiej od dn.1 stycznia do 1lipca rb. obrót obcych walut sięgał 28.692.329 lt. W ciągu tegoż okresu 1925 obrót ten wynosił 20.926.631 lt.,w 1924 r. zaś 8.640.200 lt. / E./

B i l a n s i n s t y t u c y j k r e d y t o w y c h w L i t w i e .- Według danych Biura Statystycznego , ogólny bilans wszystkich banków akcyjnych , towarzystw samopomocy kredytowej , domów bankowych , kantorów bankierskich i banków spółdzielczych wynosił 1924 r. 331.069.5 lt. w 1925r-344.825.4 lt. /E./

c/ K r o n i k a wewnętrzna.

P r z y j ę c i e p r z e z R a d ę M i e j s k ą m i a s t a K o w n a - a m e r y k a ń s k i e j o f e r t y p o ż y c z k i. P o s i e d z e n i e R a d y z d n i a 22 l i p c a - Sprawozdanie" Dnia Kowieńskiego". - Nastrój na sali poważny. Zaczyna się ożywiona dyskusja.

Frakcja żydowska uznaje, że warunki pożyczki są bardzo ciężkie, lecz zaciągnięcie jej jest konieczne. Należy jednak upewnić się, iż rząd udzieli subsydjum oraz drogą ustawodawczą zmusi mieszkańców miasta przyłączyć się do sieci wodociągowo - kanalizacyjnej. -

Frakcja polska pozostawia członkom swym wolną rękę w tej kwestji. Wśród radnych - Polaków daje się wyczuwać zrozumienie potrzeby pożyczki dla miasta, a jednocześnie świadomość ciężaru jaki spada na barki mieszkańców z jej przyjęciem. -

Grupa właścicieli domów jest w dalszym ciągu przeciwna zaciąganiu pożyczki. Radny Chodos uważa, iż ustępstwo "Ulen C-ny" wynosi 10 tys. dolar. i jest stanowczo za mało, a ustawa nie da możności wprowadzania kanalizacji i wodociągów. -

Przeciwko pożyczce wypowiada się również frakcja litewska. Warunki bowiem nie uległy prawie zmianom. Ofertę należy odrzucić. -

Socjaldemokraci popierają zaciągnięcie pożyczki. -

Poraz pierwszy zadeklarowuje swe stanowisko " grupa robotnicza "/komuniści/Pożyczkę należy zaciągnąć bez zastrzeżeń.

Dyskusja przewleka się ... Dopiero o g.1 po północy zostaje przyjęty wniosek frakcji żydowskiej, głoszący, iż Rada Miejska zgadza się na przyjęcie oferty Ulen C-ny za podstawę do rokowań, z tym jednakże warunkiem, że rząd udzieli miastu na ten cel subsydjum w sumie 1 milj. lt. oraz drogą wydania ustawy zmusi mieszkańców do przyłączenia się do sieci wodociągowo- kanalizacyjnej.

Pożyczka jest więc jeszcze w powietrzu...

Z o b r a d R a d y M i n i s t r ó w. - 21 lipca Gabinet Ministrów przyjął zmianę ustawy o poborach na rzecz dróg wodnych i portów. -

Zmiana rozszerza ustawę, szczególnie w dziedzinie materjału leśnego. -

S p r a w y n a d u ż y ć w y b o r c z y c h. - W Departamencie Samorządowym są jeszcze niezakończone sprawy w kwestji skarg, podanych w związku z wyborami do samorządów w r. 1923. Skargi te będą rozważane na najbliższym posiedzeniu D-tu Samorządowego. - Są również niezatwierdzone dotychczas budżety samorządów powiatowych na r. 1926. Obecnie zostają one zatwierdzone.

/ E./

N o w i n a c z e l n i c y p o w i a t ó w. - W miejsce zwolnionego naczelnika powiatu Sejneńskiego Nowodniczena został mianowany nacz. pow. telszewskiego Petrauskas, do Telsz zaś mianowano p. Aniceta Rimdžiusa. -

U m o r z e n i e s p r a w y "Z i e m i a i W o l n o ś ć". Sąd wojenny umorzył sprawę grupy "Žemos i Laisves"/ Ziemia i wolność"/socjalrewolucjoniści ludowcy/, gdyż nie znalazł materjału obwiniającego. Pociągniętych do odpowiedzialności było 1000 osób. -

R e w i z j a w z a r z ą d a c h g m i n n y c h. -
Z polecenia D-tu Samorządowego została powołana komisja dla dokonania rewizji w zarządzie gminnym w Pożajściu. Takie rewizje przewidziane są w całym szeregu zarządów gminnych. -

Z a p o m o g i s a m o r z ą d o m. - M-stwo Spr. Wewn. wyznaczyło kiejdańskiemu zarządowi powiat. 22 tys. lt. zapomogi na naprawę mostów. Poza tem udzielono zapomogi: rakiszkowskiemu zarządowi powiatowemu 8tys lit. na remont szkół, kowieńskiemu samorząd. miejskiemu 15 tys. na organizację robót publicznych, Taurogom- 20 tys. lt. i Wiłkomierzowi 5 tys. Zapomogi są udzielane z warunkiem, że wszystkie prace wykonają bezrobotni. / E./ -